

METSÄNOMISTAJIEN SUHTAUTUMINEN UUDEN METSÄLAIN SUOMIIN MAHDOLLISUUKSIIN METSÄNHOITOYHDISTYS LAKEU- DEN TOIMINTA-ALUEELLA

Miika Turkulainen

Opinnäytetyö
Joulukuu 2013
Metsätalouden koulutusoh-
jelma

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Metsätalouden koulutusohjelma

TURKULAINEN, MIIKA:

Metsänomistajien suhtautuminen uuden metsälain suomiin mahdollisuuksiin Metsänhoitoyhdistys Lakeuden toiminta-alueella

Opinnäytetyö 53 sivua, joista liitteitä 6 sivua
Joulukuu 2013

Metsälakiin on tulossa muutoksia, joiden on tarkoitus tulla voimaan vuonna 2014. Lakimuutokset koskevat käytännössä kaikkia, jotka ovat metsien kanssa tekemisissä, niin metsänomistajia kuin metsäammattilaisia. Uudella metsälalla halutaan mm. motivoida metsänomistajaa metsien hoitoon siten, että metsänomistaja voi hoitaa metsiään selkeästi omien tavoitteidensa mukaisesti. Lakimuutoksen myötä myös koko toimiala kokee muutoksia. Tästä syystä on tärkeää kuunnella myös metsänomistajien mielipiteitä ja ajatuksia, jotta palveluntarjoajat ja -tuottajat pystyvät reagoimaan uuden lain suomiin mahdollisuuksiin. Metsänhoitoyhdistys Lakeus halusi teettää metsänomistajille kyselyn, jossa kartoitetaan heidän mielipiteitään ja tietoisuuttaan metsälain tulevista muutoksista. Tulosten pohjalta Metsänhoitoyhdistys Lakeuden on mahdollista reagoida ja vastata metsänomistajien tarpeisiin.

Kysely tehtiin keväällä 2013, ja se lähetettiin 234:lle Metsänhoitoyhdistys Lakeuden metsänomistajalle. Metsänomistajat, joille kysely lähetettiin, valittiin satunnaisotannalla Mhy Lakeuden jäsenrekisteristä. Kyselyyn vastasi 78 metsänomistajaa, eli vastausprosenttina oli 33,3 %.

Tuleva metsälaki jakaa mielipiteitä metsänomistajien keskuudessa, mutta 50 % prosenttia metsänomistajista kokee metsälain muutokset hyvänä asiana. Isojen metsätilojen metsänomistajat ovat Metsänhoitoyhdistys Lakeuden alueella aktiivisempia, kun katsotaan pelkästään tämän kyselytutkimuksen vastaajia ja tuloksia. Osa on valmis kokeilemaan uudesta metsälaista saatavia hyötyjä, mutta tuloksista voidaan päätellä, että suuri osa on tyytyväinen nykyiseen lakiin. Eri-ikäisrakenteisien metsien kasvatukselle on kysyntää ja moni on valmis sitä kokeilemaan, joten Metsänhoitoyhdistys Lakeuden on varauduttava tähän. Lakimuutosten vaikutukset nähdään vasta vuosien päästä.

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Degree programme in Forestry

TURKULAINEN, MIIKA:

Reactions of the Forest Owners Towards The Possibilities of the New Forest Act in the Area of Operation of Forest Management Association of Lakeus

Bachelor's thesis 53 pages, appendices 6 pages
December 2013

Changes are coming in the Forest act due to come into effect year 2014. The changes affect everyone, who has anything to do with forests no matter if you are a forest owner or a professional in forestry. The purpose of the new Forest act is to motivate the stakeholders for forest management so, that the forest owner can take care of his or her forests clearly according to their goals. The whole area of forest operations experiences changes because of the law change. Because of this it is important to listen to the opinions and thoughts of the forest owners that the people who provide and produce services can react in the possibilities the law change brings. Forest Management Association of Lakeus wanted to conduct a survey to the forest owners to map out their opinions and awareness of the new Forest act. Based on these results the Forest Management Association could react and response to the needs of the forest owners.

The survey was made in spring of 2013 and was sent to 234 members of Forest management Association of Lakeus. The forest owners who the survey was sent were randomly picked from the registry of members of Forest Management Association of Lakeus. 78 Forest owners answered the survey so the response rate was 33,3 %.

The future Forest act divides opinions amongst the forest owners, but 50 % of them thinks that the changes of the Forest acts are a good thing. The forest owners of the big forest estates are more active in the region of Forest Management Association of Lakeus, when only these results and answerers of the survey are looked at. Some are ready to try the benefits that come with the new Forest act, but the results lead to conclusion that a big amount is content with the current law. There is demand for the forests of different structures and many are ready to try it so Forest management Association of Lakeus must be prepared for this. The effects of the law changes cannot be seen until years from now.

Key words: forest management association of lakeus, forest act, forest owner, law change, survey

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
1.1	Työn tausta.....	6
1.2	Työn tavoite	6
2	METSÄLAKI MUUTOKSESSA	8
2.1	Voimassa oleva metsälaki ja sen tarkoitus.....	8
2.2	Lakimuutoksen taustat ja peruseriaatteet	8
2.3	Keskeisimmät uudistukset tämän tutkimuksen kannalta	9
2.3.1	Uudistuskypsyysrajojen poisto	9
2.3.2	Muutoksia kasvatushakkuisiin	10
2.3.3	Uudistettava puulaji	11
2.3.4	Poikkeukset uudistamisvelvoitteessa	11
2.3.5	Uudistamisvelvoite.....	11
2.4	Muuttuva metsänhoitoyhdistyslaki	12
3	TUTKIMUS JA MENETELMÄT	14
3.1	Perusjoukko ja otos	14
3.2	Aineiston hankinta	14
3.3	Tutkimusmenetelmät ja analysointi	16
4	TULOKSET	17
4.1	Vastausmäärät	17
4.2	Taustatietokysymykset.....	17
4.3	Metsänomistuksen päätavoite	18
4.4	Uuden metsälain muutostietous	19
4.5	Uudistamiskypsyysrajat	22
4.6	Jatkuva kasvatus	23
4.7	Metsänhoitoyhdistys palvelun tarjoajana.....	26
4.8	Puulajin valinta	27
4.9	Vähätuottoisten turvamaiden uudistamisvelvoite	28
4.10	Luontaisen uudistamisen aikarajat	29
4.11	Uusi metsälaki kokonaisuudessaan ja tiedontarve	30
5	TULOSTEN TARKASTELU	36
5.1	Vastausmäärien edustavuus ja luotettavuus.....	36
5.2	Metsänhoitoyhdistys Lakeuden metsänomistajien piirteiden vertailu koko maan metsänomistajiin	36
5.3	Metsänomistuksen tavoitteet.....	38
5.4	Tietoisuus uudesta metsälaista.....	38

5.5 Uudistamiskypsyysrajojen poisto ja uudistamisvelvoite vähätuottoisilla turvemailla	40
5.6 Jatkuva kasvatus	41
5.7 Luontaisen uudistamisen aikarajat ja puulajin valinta	41
5.8 Metsänomistajien mielipiteet laista.....	42
6 POHDINTA.....	44
LÄHTEET.....	46
LIITTEET	48
Liite 1. Kyselyn saatekirje.....	48
Liite 2. Kyselylomake	49

1 JOHDANTO

1.1 Työn tausta

Suomen nykyinen metsikkörakenne ja metsätalous perustuvat pitkälti metsälakiin ja siihen perustuviin asetuksiin ja suosituksiin. Metsälain uudistamiselle on nähty tarvetta jo jonkin aikaa. Uusi metsälaki on tulossa voimaan lähitulevaisuudessa, mutta se jakaa mielipiteitä jo ennen voimaantuloaan.

Opinnäytetyö käsittelee kokonaisuudessaan metsälakia ja sen mukana tulevia muutoksia. Käyn läpi lyhyesti nykyisen metsälain yleisominaisuuksia, joka antaa lukijalle jonkinlaisen kuvan metsälain tarkoituksesta. Käyn läpi myös tulevan metsälain periaatteet ja kerron työni kannalta olennaiset metsälakiin tulevat muutokset.

Opinnäytetyön tiedonkeruumenetelmänä käytin kyselyä, joka lähetettiin osalle Metsänhoitoyhdistys Lakeuden metsänomistajista. Työssäni käyn läpi tutkimuksessa käytetyt menetelmät sekä aineiston hankinnan. Kyselystä saadut tulokset ovat tärkeä osa opinnäytetyötäni, joten tulosten vertaaminen muihin samankaltaisiin tutkimuksiin lisää tämän tutkimuksen luotettavuutta.

1.2 Työn tavoite

Asiakkaiden tarpeisiin vastaaminen on nykyään todella tärkeää varsinkin metsäalalla, joka on kokenut erilaisia muutoksia vuosien saatossa. Myös metsänhoitoyhdistyslakiin esitetään muutoksia, jotka tulevat voimaan muutaman vuoden sisällä. Siksi metsänhoitoyhdistysten on tarkasteltava omaa toimintaansa ja asiakaskuntaansa sekä heidän tarpeitaan ja vaatimuksiaan, jotka kohdistuvat uusiin palveluihin. Keskeisimmät muutokset metsänhoitoyhdistyslaissa ovat toimialuerajojen poistuminen ja veropohjaisen metsänhoitomaksun poistuminen. Metsänhoitoyhdistykset joutuvat kilpailemaan asiakkaistaan kerätäkseen varoja toimintaansa, ja tästä syystä on hyvä selvittää metsänomistajien mielipiteitä muuttuvan metsälain suhteen.

Työn tavoite on antaa Metsänhoitoyhdistys Lakeudelle kuva uuden metsälain tuomista mahdollisuuksista. Työssä tarkastellaan, onko muuttuvan metsälain vuoksi tarvetta lisätä tai ohjata palveluja esim. jatkuvan kasvatuksen suuntaan. Tarkoitus on selvittää Metsänhoitoyhdistys Lakeuden asiakkaiden näkökulmat ja suhtautuminen tulevaan metsälakiin kyselyn avulla. Tavoitteena on antaa ajanmukaista ja asiallista tietoa Metsänhoitoyhdistys Lakeuden asiakkaista ja heidän mielipiteistään, jotta Lakeus voisi vastata asiakkaidensa tarpeisiin mahdollisimman tehokkaasti ja ajantasaisesti omalla toiminta-alueellaan. Välillisenä tavoitteena oli myös lisätä metsänomistajien tietoisuutta ja kiinnostusta metsälaissa tapahtuviin muutoksiin.

2 METSÄLAKI MUUTOKSESSA

2.1 Voimassa oleva metsälaki ja sen tarkoitus

Nykyinen metsälaki on annettu vuonna 1996. Lakiin on sen jälkeen tehty erinäisiä muutoksia. Metsälaki on metsien hoitoa ja käyttöä säätelevä yleislaki, jota sovelletaan kaikissa Suomen metsissä - oli omistaja sitten yksityishenkilö tai valtio (Kiviniemi 2004, 215). Kiviniemen (2004) mukaan nykyisen metsälain lähtökohdat oli perusteltu metsäluonnon hoidon tarpeen korostumisella puuntuotannon ylläpitämisen ohella. Myös kansainväliset sopimukset ja kuluttajien muuttuneet näkemykset vaikuttivat nykyisen lain olomuotoon.

”Tämän lain tarkoituksena on edistää metsien taloudellisesti, ekologisesti ja sosiaalisesti kestävää hoitoa ja sen käyttöä siten, että metsät antavat kestävästi hyvän tuoton samalla, kun niiden biologinen monimuotoisuus säilytetään.” (Metsälaki, 1996).

2.2 Lakimuutoksen taustat ja peruseriaatteet

Mikään laki ei ole täydellinen ainakaan syntyessään. Kuten muitakin lakeja, myös metsälakia on vuosien kuluessa täsmennetty ja muutettu. Ihmisten käsitykset muuttuvat ajan myötä. Näin ollen nykyisissä pykälissä on korjattavaa (Linna 2012, 4). Monissa eri lähteissä metsäalan asiantuntijoiden kommentit ovat samansuuntaisia. Metsälaki muuttuu ”liberaalimpaan” suuntaan, vaikka nykyinenkään laki ei itsessään ole tiukka. Lailla luodaan lopulta pohja tarkemmille toimintaohjeille ja suosituksille.

Metsälakiin ehdotetaan muutoksia, koska metsänomistajat ja koko metsäsektori näkevät sen tarpeelliseksi. Sekä tuotantorakenteen merkittävät muutokset että omistajarakenteessa hiljalleen tapahtuva muutos nostavat aineettomat arvot entistä tärkeämpään asemaan. Taloudellisten tavoitteiden rinnalle on nousemassa muita tavoitteita, mutta toisaalta taas metsätaloudelta vaaditaan parempaa taloudellista kannattavuutta (Koskinen, 2013). Metsänomistaja hakee usein metsäinvestoinniltaan voittoa muiden tavoitteiden ohessa, joten on luonnollista lisätä omistajan päätäntävaltaa, jotta hänen omat tavoitteensa täyttyvät. Uuden metsälain tavoitteita ovat metsätalouden kannattavuuden parantaminen

sekä metsänomistajan että tuotannon kannalta, lainsäädännön selkiyttäminen, positiivinen vaikuttaminen luonnon monimuotoisuuteen ja metsänomistajan päätösvallan lisääminen (Mäkelä, 2013).

Lakimuutoksen taustalla on ollut useita asiantuntijoita ja asiantuntijatahoja, jotka ovat osallistuneet lakipykälien muokkaukseen. Metsälakiehdotuksen matka on ollut pitkä. Se alkoi jo vuonna 2010, kun maa- ja metsätalousministeriö asetti työryhmän tutkimaan metsänkäsittelymenetelmiä (Maa- ja metsätalousministeriö 2013). Tämän jälkeen lakimuutoksen tueksi asetettiin jatkotyöryhmä, joka luovutti myöhemmin eteenpäin metsälakiesityksensä, jota kannatti enemmistö työryhmästä. Tämän esityksen pohjalta maa- ja metsätalousministeriö muokkasi hallitukselle esityksen metsälain muuttumisesta, joka annettiin eduskunnan käsiteltäväksi 13.6.2013. Maa- ja metsätalousministeriö teetti myös asiasta kolme asiantuntijaselvitystä metsälain uudistamisprosessin eri vaiheissa lakimuutoksien tueksi (Maa- ja metsätalousministeriö 2013).

2.3 Keskeisimmät uudistukset tämän tutkimuksen kannalta

Metsälaki muuttuu monin tavoin. Tiettyjä kohtia tarkennetaan, käsitteitä avataan, lukuja täsmennetään ja pykälää lisätään. Tässä työssä yksityiskohtaisemmin käsitellään vain niitä uuden metsälain kohtia, jotka koskevat tätä tutkimusta ja joita on sen vuoksi syytä avata. Metsälain muutoskohdat käsitellään seuraavissa kappaleissa kyselylomakkeen rakenteen mukaisessa järjestyksessä (Liite 2.).

2.3.1 Uudistuskypsyysrajojen poisto

Uudistamiskypsyysrajat aiotaan poistaa. Nykyisen metsälain (1996) 5 §:ssa käsitellään uudistushakkuuta ja sen edellyttämiä velvoitteita. Metsälaissa lukee, että uudistushakkuu on mahdollista tehdä vasta, kun puusto on saavuttanut tietyn kriteerin joko järeyden tai ikänsä puolesta. Myös erityiset syyt ovat kelvanneet perusteeksi uudistushakkuun tekemiseen, jos perusteena on ollut esimerkiksi puuston heikko laatu ja näin ollen myös tuotto.

Esityksessä metsälain muuttamiseksi (HE 75/2013, 21) ehdotetaan poistettavaksi uudistamiskypsyyden kriteereitä. Syinä ovat säännösten selkeytys ja metsänomistajien päätösvallan lisääminen. Kriteerejä olisi myös tulevaisuudessa hankala hahmottaa, kun eri-ikäinen kasvatus tulee ajankohtaiseksi. Näin ollen kriteerit koetaan myös osittain turhana. Hännisen ja Kumelan tutkimuksessa (2011, 32) pohdittiin metsälain nykyisiä rajoituksia. Tutkimuksessa kysyttiin, pitäisikö uudistamista koskevat rajoitteet poistaa, johon usea vastaaja oli vastannut myönteisesti. Vähintäänkin niitä pitäisi vastaajien mukaan väljentää. Lakiehdotuksen mukaan uudistamisvelvoite kuitenkin säilyy entisellään pienin muutoksin.

2.3.2 Muutoksia kasvatushakkuisiin

Jatkuva kasvatus on kansankieleen vakiintunut käsite, joka ymmärretään ehkä paremmin kuin virallisempi ja oikeampi termi eri-ikäisrakenteinen metsänkasvatus. Metsäsiis uudistetaan ja kasvatetaan samanaikaisesti esimerkiksi poimintahakkuilla tai pienaukkohakkuilla. Eri-ikäisrakenteisessa metsässä kasvaa jatkuvasti eri-ikäisiä ja kokoisia puita. (Piri, T., Sirén, M. & Valkonen, S. 2010, 15,20).

Eri-ikäisrakenteinen metsänkasvatus olisi lakiehdotuksen mukaan mahdollista. Poiminta- ja pienaukkohakkuista tulisi niin sanottuja normaaleja toimenpiteitä. Kasvatushakkuun jälkeen käsittelyalueelle tulisi jäädä riittävä määrä kasvatuskelpoista puustoa tasaisesti jakautuneena. Valtioneuvoston asetus määrää lopulta kriteerit kasvatuskelpoiselle puustolle ja sen jakautumiselle. Asetuksessa otetaan huomioon esimerkiksi kasvupaikka ja alueen maantieteellinen sijainti. (HE 75/2013, 19–21.)

Käsittelyalueen sisällä voisi olla alle 0,3 hehtaarin pienaukkoja, joilla olisi vähän tai ei lainkaan kasvatuskelpoista puustoa. Pienaukon uudistamisvelvoite määräytyy taas lakiehdotuksen 5 a §:ssä. Jos siis kasvatushakkuu on liian raju ja sen ei katsota riittävän vähimmäisvaatimukseen, siitä seuraa uudistamisvelvoite. (HE 75/2013, 19–21.)

2.3.3 Uudistettava puulaji

Hallituksen lakiesityksen 8 § koskee uudistamisessa käytettäviä puulajeja. Esityksessä ehdotetaan lievennyksiä hyväksyttävien puulajien suhteen. Lakimuutoksessa ehdotetaan myös poistettavaksi valtioneuvoston säännös, joka sitoo uudistettavan puulajin kasvupaikkaan. Yleisimpien uudistettavien puulajien rinnalle tasavertaiseksi tulisi mm. tervaleppä ja vuorijalava. Tämä säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella.

Maanomistajalla olisi oikeus valita uudistettava puulaji vapaammin edellyttäen, että se on soveltuva kasvupaikalle (HE 75/2013, 27). Kumelan ja Hännisen (2011, 42–43) tutkimuksen mukaan metsänomistajat toivoivat sekä metsikön rakenteen vaihtelevuutta että puulajien laaja-alaisemman käytön hyväksymistä. Jos metsänomistaja kuitenkin haluaisi vielä näiden lievennysten jälkeenkin uudistaa metsänsä jollain muulla kuin saltiluilla puulajeilla, hänen olisi metsänkäyttöilmoituksessa perusteltava puulajin käyttö ja sopivuus kohteeseen.

2.3.4 Poikkeukset uudistamisvelvoitteessa

Pykälän viisi toisessa momentissa ehdotetaan poikkeuksia uudistamisvelvoitteeseen. Poikkeus olisi mm. puuntuotannollisesti vähätuottoinen ojitettu turvemaa tai ennallistettava alun perin avoin tai harvapuustoinen suo. Vähätuottoisuus määritellään siten, että vuosittainen runkopuuston kasvu on pienempi kuin 1 m³/hehtaari. Tällä tavoin metsänomistajaa ei velvoitettaisi sijoittamaan ”tuottamattomaan” metsään vaan siihen varatut varat voisi sijoittaa muualle. Ehdotus antaisi myös suoluonnon palautumiselle mahdollisuuden. Ehdotus sisältää myös kohdan, jossa määriteltäisiin, että alueelle, jota ei uudisteta, jätetään luonnon monimuotoisuutta tukevaa puustoa. (HE 75/2013, 21–22.)

2.3.5 Uudistamisvelvoite

Lakiehdotuksen 8 §:ssä käsitellään uudistamisvelvoitteen täyttämistä. Tämä koskee myös luontaista uudistamista. Luontaisen uudistamisen aikarajat ovat muuttumassa. Nykyisessä lain mukaan, että alueelle on saatava taloudellisesti kasvatuskelpoinen keskipituudeltaan 1,3 metriä pitkä taimikko, jonka kehittymistä ei uhkaa muu kasvillisuus

(Metsälaki 1996). Vaatimukselle ei tällä hetkellä ole aikarajaa. Metsien kestävästä hoidosta annetussa valtioneuvoston asetuksessa todetaan, että luontaisessa uudistamisessa alueelle tulee syntyä riittävä määrä taimia 3–15 vuodessa, joilla on edellytykset Metsälain 8 §:ään. Metsälaissa (1996) on todettu, että edellytykset ovat riittävät, kun noin 10 senttimetrisiä kasvatuskelpoisia taimia on alueella riittävästi.

Lakiehdotuksen mukaan taimikolta vaadittava keskipituus olisi 0,4 metriä ja 1,3 metrin raja poistuisi. Uudistamisvelvoite olisi täytetty, kun alueelle on saatu aikaan taimikko 10–25 vuoden sisällä maantieteellisestä sijainnista riippuen. Taimikon pitää olla riittävän tiheä ja tasaisesti jakautunut sekä keskipituuden on oltava edeltä mainittu 0,4 metriä. Luontaiselle uudistamiselle ja metsänviljelylle asetettaisiin selvyyden vuoksi samat aikarajat.

2.4 Muuttuva metsänhoitoyhdistyslaki

Tässä työssä on myös syytä käsitellä lähitulevaisuudessa muuttuvaa metsänhoitoyhdistyslakia. Työ tulee pääasiassa Metsänhoitoyhdistys Lakeuden käyttöön, joten uutta metsänhoitoyhdistyslakia ei kannata sivuuttaa. Tässä ei perehdytä metsänhoitoyhdistyslakiin sen yksityiskohtaisemmin, mutta pääasialliset muutokset on syytä huomioida. Metsänhoitoyhdistyslain muuttuminen vaikuttaa merkittävästi metsänhoitoyhdistysten toimintaan.

Uuden metsänhoitoyhdistyslain tavoitteet ovat pääasiassa kilpailukyvyn kasvattaminen sekä metsänomistajien valinnanvapauden lisääminen. Lakiehdotus sisältää luopumisen nykyisestä veropohjaisesta metsänhoitomaksusta. Sen tilalle tulisi metsänomistajalle vapaaehtoinen jäsenmaksu, jonka metsänomistaja voisi kohdistaa haluamalleen metsänhoitoyhdistykselle. Samalla metsänhoitoyhdistysten määrätty alueelliset toimirajat poistettaisiin, joten metsänhoitoyhdistykset voisivat toimia haluamallaan alueella. Yhdistysten toiminnan rahoitus perustuisi vapaaehtoisiiin jäsenmaksuihin sekä liiketoiminnasta saataviin tuloihin.

Uuden metsänhoitoyhdistyslain olisi tarkoitus tulla voimaan vuoden 2015 alussa. Metsänhoitomaksut olisi kuitenkin tarkoitus poistaa jo aikaisemmin. (Maa- ja metsätalous-

ministeriö 2013.) Tämä tarkoittaa sitä, että metsänhoitoyhdistysten on jo lähitulevaisuudessa keskityttävä entistä enemmän tarjoamiensa palveluiden kehittämiseen.

3 TUTKIMUS JA MENETELMÄT

3.1 Perusjoukko ja otos

Tämän työn olennainen osa on kysely, joka lähetettiin osalle Metsänhoitoyhdistys Lakeuden metsänomistajista. Metsänomistajia, joille kysely lähetettiin, ei aluksi sen tarkemmin valikoitu. Kyselyyn osallistujat valittiin satunnaisotannalla Metsänhoitoyhdistys Lakeuden jäsenrekisteristä eli kaikista metsänhoitomaksun maksaneista jäsenistä. Kaikki 5846 rekisteri- ja osoitetietoa otettiin Silvan mhy -ohjelmasta ja siirrettiin sähköisesti MS Exceliin otantaa varten.

Otannan suuruudesta keskusteltuani ohjaajieni kanssa, päädyimme lukemaan 250, joka olisi riittävän suuri määrä lähetettäviä kyselyitä tutkimusta varten, jotta luotettavaa tietoa olisi mahdollista saada. Satunnaisotantaa varten käytin Excelin otanta-työkalua, joka osoittautui aluksi hyvin haastavaksi. Työkalun opastukseen ja käyttöön sain apua Internetistä. (Otoksen arvonta Excelillä 2013.)

Otannan perusjoukko muodostui pääosin yksityisistä metsänomistajista, jotka omistivat metsän joko yksin tai yhdessä aviopuolison kanssa. Otannan jälkeen tarkastettiin myös, ettei samoja lähetysosoitteita ole tullut esimerkiksi kuolinpesien kautta. Muutamia metsänomistajia karsittiin otannasta pois samojen osoitetietojen vuoksi, sillä samaa kyselyä ei haluttu lähettää samaan osoitteeseen kahdesti. Myös yksi ulkomailla sijaitseva osoite otettiin otannasta pois. Loppulukemaksi jäi 234 metsänomistajaa, joille kysely lähetettiin.

3.2 Aineiston hankinta

Kyselylomakkeen teko aloitettiin hyvissä ajoin, koska oli tiedossa, että hyvän lopputuloksen aikaansaamiseksi kyselyä olisi muokattava helppolukuiseksi, mutta ei kuitenkaan johdattelevaksi. Jokainen kysymys käytiin läpi useaan otteeseen sekä ohjaajien että Mhy Lakeuden toiminnanjohtajan kanssa. Kysymysten ulkoasu ja muoto vaihtui useaan otteeseen ennen lopullista kysymysasettelua. Kysymykset haluttiin luoda mahdollisimman

hyvin tietoa tuottaviksi. Lopullinen kyselykaavake testattiin testiryhmällä, joka koostui metsänomistajista.

Kysely suoritettiin perinteisenä postikyselynä, sillä suurella osalla otannassa olleista metsänomistajista ei ollut sähköpostiosoitetta saatavilla. Jo alussa päätettiin, että kaikille lähetettäisiin kysely samaan aikaan, samassa muodossa ja samalla lailla, että tutkimuksen lähtökohdat olisivat kaikilla samat.

Kyselylomake alkoi erillisellä saatekirjeellä (liite 1), jossa kerrottiin kyselyn tekijästä ja kyselyn lähtökohdista. Siinä oli ilmoitettu kyselyn tekijän ja toimeksiantajan nimet ja tiedot sekä lyhyt informaatio kyselyn tarkoituksesta sekä siitä, mihin saatuja tuloksia käytetään. Sekä saatekirje että kyselylomake olivat täysin suomenkielisiä, sillä kaksikielisyydelle ei ollut tarvetta. Saatekirjeessä todettiin myös, että vastaukset käsitellään luottamuksellisesti ja kenenkään tietoja ei tule julki.

Itse kyselylomake (liite 2) koostui 19:sta kysymyksestä, joissa oli alussa peruskysymyksiä omistusmuodosta, omistetun metsän pinta-alasta jne. Suurin osa kysymyksistä käsiteli metsälakia ja sen tulevia muutoksia. Kysymyksissä oli valmiit vastausvaihtoehdot, mutta tietyissä kysymyksissä oli avoin kohta perusteluja varten. Lopussa oli myös paikka avoimelle palautteelle, johon sai kommentoida kyselyä tai mhy:n toimintaa yleisesti. Tähän kohtaan palautetta tulikin kiittävästi.

Kyselylomakkeet lähetettiin 26.3.2013 234:llä metsänomistajalle ja vastauksien viimeinen palautuspäiväksi asetettiin 10.4.2013. Myös muutamat palautuspäivän jälkeiset vastaukset otettiin vastaan. Lomakkeiden mukana oli palautuskuori, josta postimaksu oli valmiiksi maksettu.

Heti aluksi ajateltiin, että kysymysten uusintakierrosta ei tehtäisi, ellei vastausprosentti laskisi huomattavan alas. Kyselyn ajankohta osui pääsiäiseen tienoille, mutta vastausaika oli silti runsaasti. Uusintakierroksen ja pääsiäisen ajankohdan ei uskottu kuitenkaan vaikuttavan kyselyn vastausprosenttiin merkittävässä määrin.

3.3 Tutkimusmenetelmät ja analysointi

Tutkimus on vastausten lukumäärin ja prosenttiosuuksin perustuva. Tulokset ovat suuntaa-antavia, mutta kuitenkin realistisia ja kuvailevia. Tutkimuksen päätyökaluna oli MS Excel-tilukko-ohjelma, johon kaikki vastaukset syötettiin ja näin vastauksista muodostettiin prosenttiosuudet ja tarvittavat tilukot. Jokaisen henkilön vastaukset syötettiin tilukkoon, jossa sijaitti kaikkien vastaukset. Myös kysymyskohtainen tilukointi oli tarpeellinen tarkempaa tutkiskelua varten.

Analysointi tapahtui pääasiassa vertaillen eri metsänomistajien vastauksia keskenään ja niistä tuloksista muodostettiin graafista havaintomateriaalia. Havaintojen luotettavuuden varmistamiseksi käytettiin vertailua muihin samankaltaisiin tutkimuksiin.

4 TULOKSET

4.1 Vastausmäärät

Kyselyitä lähetettiin 234 kappaletta, joista 78 kappaletta palautettiin. Valtaosa näistä 78:sta palautettiin palautuspäivään mennessä. Muutamit lomakkeet tulivat myöhässä, mutta ne otettiin myös mukaan tutkimukseen. Vastauksia tuli takaisin tasan kolmasosa. Vastausprosentiksi muodostui siis 33,33 %.

Vastausaktiivisuus oli voinut olla parempi, mutta sitä pidettiin kuitenkin riittävänä. Vastausprosenttia odotettiin hieman paremmaksi aiheen ajankohtaisuuden ja mediassa liikuneen keskustelun vuoksi, mutta toisaalta yhtään lomaketta ei täytön tai muun epämääräisyyden vuoksi tarvinnut hylätä. Lomakkeet oli täytetty asiallisesti ja huolella. Myös avointa palautetta ja tekstiä tuli kiitettävästi. Avointa palautetta odotettiin huomattavasti vähemmän, mutta aihe selvästi kiinnosti vastaajia. Kyselylomakkeiden kysymyksistä lähes jokaiseen oli vastattu muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta. Osassa kysymyksistä ei ollut valittu mitään vaihtoehtoa tai oli tarkoituksella jätetty tyhjäksi, vaikka vastauksena olisi ollut ”en osaa sanoa”. Osassa kysymyksistä oli myös vastattu useampiin vaihtoehtoihin, jos vastaajan oma mielipide oli jakautunut kahtia.

4.2 Taustatietokysymykset

Taustatietokysymyksillä oli tarkoitus saada käsitys metsänomistajista. Kysymyksissä kysyttiin vastaajan **sukupuolta, ikää, asuinpaikkaa (tilalla, metsätilan sijaintipaikkakunnalla, toisella paikkakunnalla kuin metsätila), metsäomistajaryhmää sekä omistajan metsätilan pinta-alaa hehtaareina**. Kyselyn ensimmäiset viisi kysymystä olivat taustakysymyksiä, joissa osassa vastattiin suoraan numeroina ja osa oli vaihtoehtokysymyksiä.

Miehiä vastanneista oli 82,1 % ja naisia 17,9 %. Vastaajien keski-ikä oli n. 58 vuotta. Miesten keski-ikä oli yli 60 vuotta ja naisten yli 56 vuotta. Ikä vaihteli 30:stä 83 ikävuoteen.

Vastaajista 42,3 % asui tilalla ja 28,2 % metsätilan sijaintipaikkakunnalla. Alle kolmannes asui toisella paikkakunnalla kuin metsätila. Suurin osa omisti tilan joko yksin tai yhdessä aviopuolison kanssa. Näitä omistusmuotoja oli yhteensä n. 83,3 %. Kuolinpesiä oli n. 10 % ja verotusyhtymiä alle 8 %.

Metsänomistajan omistaman metsän pinta-ala oli 53,7 hehtaaria. Pienin metsätilan koko oli neljä hehtaaria ja suurin 350 hehtaaria. Suurin tilallinen omisti tilan yhdessä aviopuolison kanssa. Pinta-ala kysymyksessä syystä tai toisesta neljä metsänomistajaa ei ollut halunnut tai tiennyt pinta-alaansa kirjata.

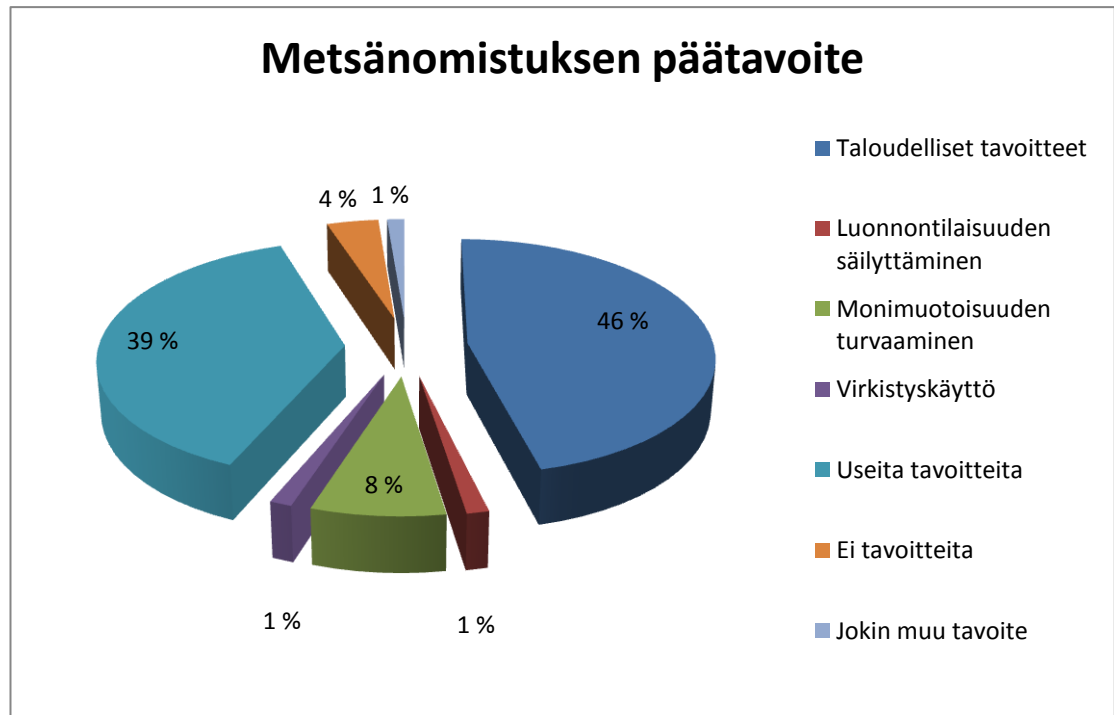
Tulosten tarkemman analysoinnin kannalta metsänomistajat jaettiin ryhmiin pinta-alan mukaan. Metsänomistajat jaettiin seuraavasti: pienet alle 15,1 hehtaaria omistavat, keskisuuret 15,0 – 50,1 hehtaaria omistavat ja suuret yli 50 hehtaaria omistavat. Koska neljä metsänomistajaa ei vastannut pinta-alakysymykseen, on pinta-ala analysoinneissa käytössä 74 vastaajaa. Alle 15,1 hehtaaria omisti 23 %, 15,0 – 50,1 hehtaaria omisti 36,5 % ja yli 50,0 hehtaaria omisti 40,5 % 74 vastaajasta.

Tämän kyselyn tyypillinen metsänomistaja oli n. 60 -vuotias mies, joka omistaa hieman yli 50 hehtaaria metsää ja asuu tilansa lähellä. Omistus on perheomistuksessa eli metsänomistaja omistaa tilan itse tai aviopuolisonsa kanssa.

4.3 Metsänomistuksen päätavoite

Metsänomistuksen päätavoitetta kysyttiin taustakysymyksiä jälkeen. Kysymys kuului: **”Onko metsänomistuksenne päätavoite...”** ja perässä olivat vaihtoehdot, jotka näkyvät kuvioista (Kuvio 1.). Vastaajista 46 % vastasi metsänomistuksensa päätavoitteeksi taloudelliset tavoitteet. Kuitenkin 39 % vastasi tavoitteekseen useita, johon mitä luultavimmin kuuluivat myös jonkinlaiset taloudelliset tavoitteet. Toiseksi suurin yksittäinen tavoite oli monimuotoisuuden turvaamisen tavoitteet 8 %:lla. Noin 30 % naisista vastasi taloudelliset tavoitteet, kun taas miehistä noin puolet vastasi päätavoitteekseen taloudelliset syyt.

Taloudellisia tavoitteita hakivat yleensä isomman metsätilan metsänomistajat, mutta heidän joukossaan oli myös metsänomistajia, joilla oli useita tavoitteita. Voidaan olettaa, että myös heillä oli taloudellisia tavoitteita muiden tavoitteiden lisäksi.

KUVIO 1. Kysymys kuusi. Kysymyksessä tiedusteltiin metsänomistuksen päätavoitteita. Päätavoitteet on kuvattu prosenttijakaumana.

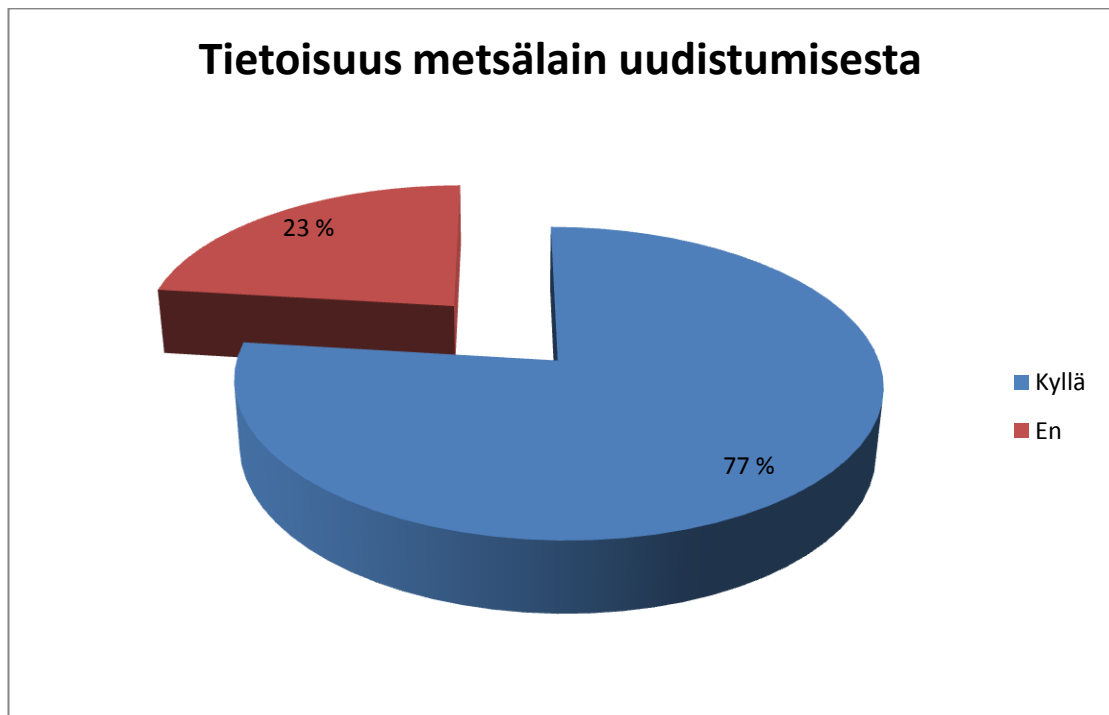
Jopa neljä prosenttia vastasi, ettei heidän metsäomistuksellaan ole tavoitteita. Virkistyskäytön ja luonnontilaisuuden säilyttämisen vastasi yhteensä kaksi prosenttia metsänomistajista. Yksi prosentti metsäomistajista vastasi tavoitteisiin muut asia. Jokin muu tavoite – kohdassa oli jatkokysymys, jossa kysyttiin tarkennusta, mikä pääasiallinen tavoite oli. Siihen vastattiin yksiselitteisesti polttopuut. Tästä vastauksesta voi toki spekuloida, oliko vastauksen tarkoitus polttopuiden tarve omaan käyttöön eli esimerkiksi lämmitykseen vai polttopuut yleiseen myyntiin. Tämä olisi toisaalta voinut olla siis jopa taloudellinen tavoite.

4.4 Uuden metsälain muutostietous

Kysymykset seitsemän ja kahdeksan koskivat tietoutta uudesta metsälainista sekä sitä, onko metsänomistajilla yleensä tietoa siitä, että metsälakia ollaan muokkaamassa parhaillaan uusiksi. Kysymys seitsemän: ”Oletteko tietoinen, että metsälakia ollaan uu-

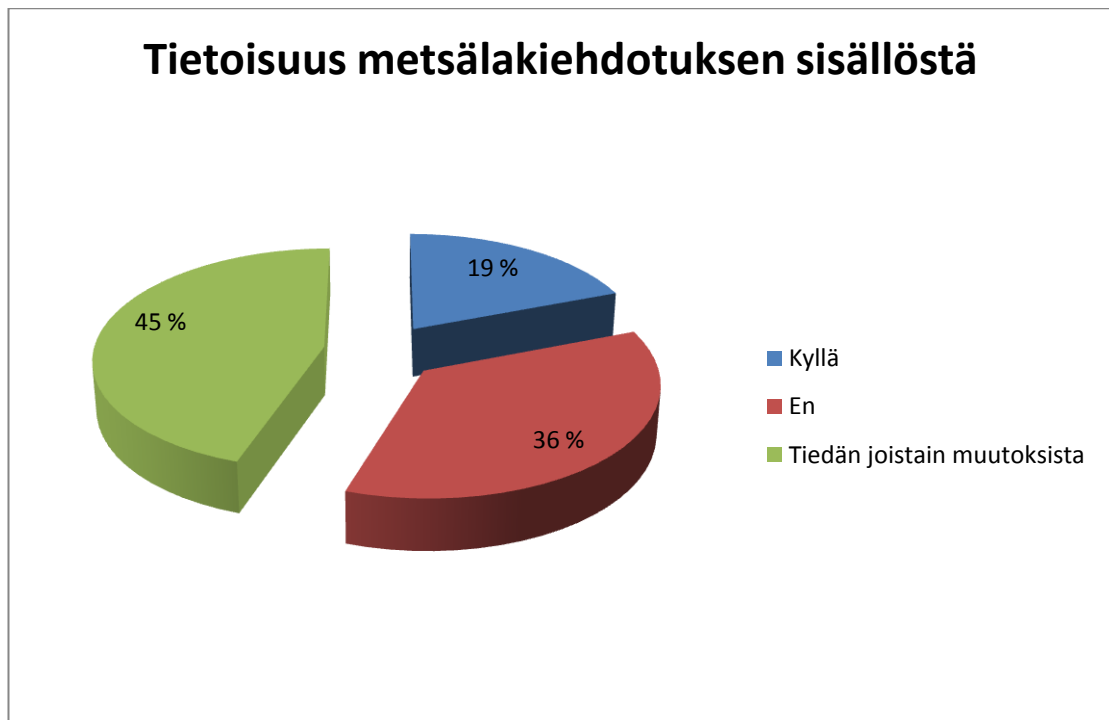
distamassa?”. Yli puolet sekä miehistä että naisista tiesivät metsälain muuttuvan lähitulevaisuudessa. Kuviosta huomataan (Kuvio 2), että vain hieman alle neljännes (23 %) ei tiennyt, että metsälakia ollaan uudistamassa.

Metsälain muutoksista tietoinen metsäomistaja oli yleensä iältään yli 60-vuotias ja omisti metsämaata useampia kymmeniä hehtaareja. Metsäalueen tavoitteilla ei tämän kysymyksen kohdalla ollut suuresti merkitystä, vaan tavoitteet jakautuivat tämän kysymyksen kohdalla tasaisesti. Metsälain uudistumisesta tiedettiin, oli tavoite mikä hyvänsä.

KUVIO 2. Kysymys seitsemän. Kuvassa näkyy ihmisten tietous siitä, että metsälaki on uudistumassa. Tiedot on kuvattu prosenttijakaumana.

Kysymyksessä kahdeksan kysyttiin: ”**Tiedättekö, mitä muutoksia uusi metsälakiehdotus sisältää nykyiseen metsälakiin verrattuna?**”. Positiivista oli huomata, että jotain tietoa oli uudesta metsälain sisällöstä (Kuvio 3).

KUVIO 3. Kysymys kahdeksan. Tässä kuviossa näkyy ihmisten tietous uuden metsälakiehdotuksen muuttuvasta sisällöstä verrattuna nykyiseen voimassa olevaan lakiin. Tiedot on kuvattu prosenttijakaumana.

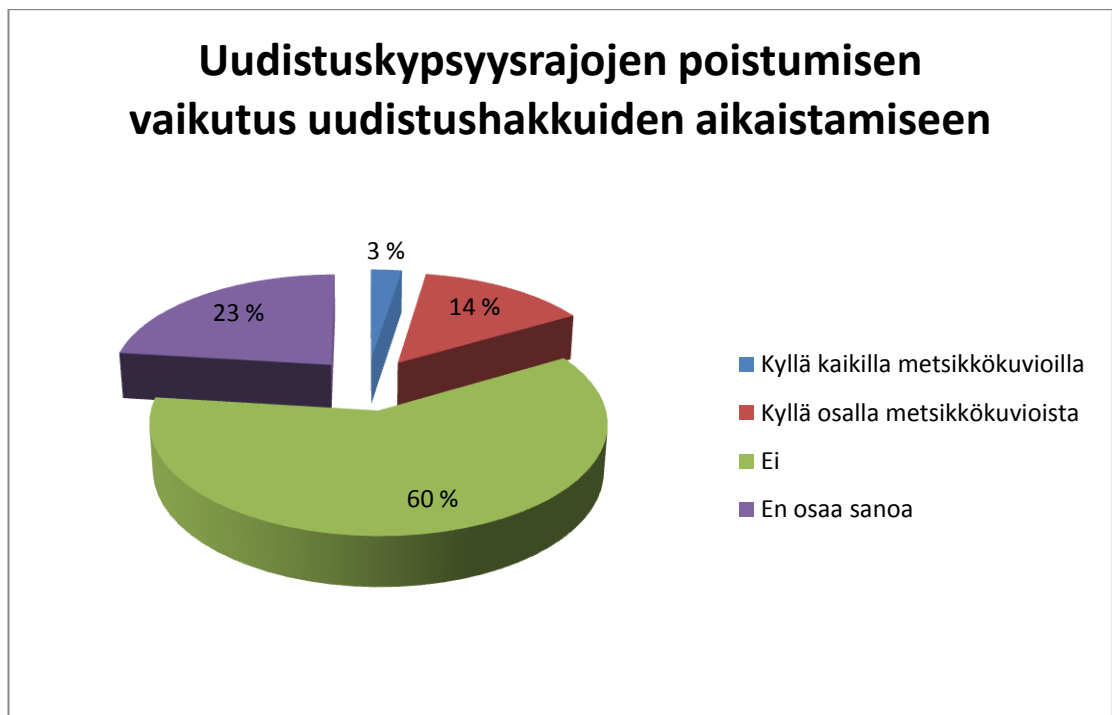
Metsälakiehdotuksen uudesta sisällöstä tiesi 19 % vastaajista. Joistain muutoksista tiesi lähes puolet (45 %) ja mitään uudesta sisällöstä ei tiennyt yli kolmannes (36 %) vastaajista. Luonnollisesti ne metsäomistajat, jotka vastasivat, että eivät tiedä, että metsälaki on uudistumassa, vastasivat kielteisesti myös kysymykseen metsälain uudesta sisällöstä.

Kokonaisuudessaan lähes kaksi kolmesta (64 %) tiesi, että metsälaki muuttuu ja jopa jotain sen tarkemmasta sisällöstä. Kaikki metsäomistajat, jotka tiesivät, mitä uusi laki tarkemmin sisältäisi, olivat miehiä, joilla oli tavoitteenaan joko taloudelliset tai useat tavoitteet. Metsien pinta-alat näillä metsänomistajilla vaihtelivat rajusti eli metsien pinta-alalla ei näkynyt olevan merkitystä asian yhteydessä.

Naisten määrä kasvoi huomattavasti, kun valittavana oli kohta, jossa luki, että tiedän joistain muutoksista. Lähes kaikki naiset olivat tämän kohdan rastittaneet. Niillä metsänomistajilla ei ollut mitään selkeää yhtenäistä piirrettä, jotka eivät metsälain uudesta sisällöstä tieneet. Metsänomistajan tilan koolla ei ollut vaikutusta näissä kysymyksissä, vaan vastaukset jakautuivat tasaisesti.

4.5 Uudistamiskypsyysrajat

Kysymys yhdeksän koski uudistamisen ikä- ja läpimittarajojen poistoa. Kysymys yhdeksän: ”Uudistamiskypsyiden ikä- ja läpimittarajat aiotaan poistaa. Johtaisiko tämä uudistamishakkuiden aikaistamiseen metsissä?”. Suurin osa vastaajista oli sitä mieltä, että tämä ei johtaisi hakkuiden aikaistamiseen tai että eivät ainakaan olisi varmoja (Kuvio 4).

KUVIO 4. Kysymys yhdeksän. Kysymys koski uudistuskypsyysrajojen poistamista. Tiedot on kuvattu prosenttijakaumana.

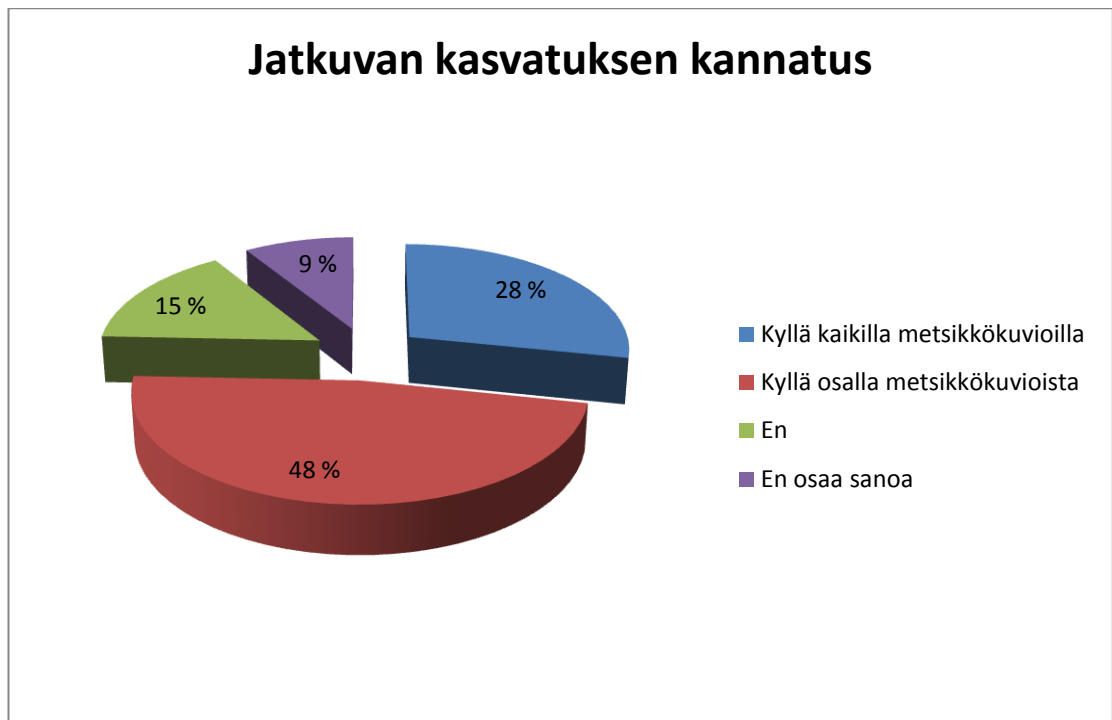
Kaksi metsäomistajaa (n.3 %) vastasi, että uudistuskypsyysrajojen poisto aikaistaisi hakkuita kaikilla metsikkökuvioilla. Erikoista näissä kahdessa metsänomistajassa olivat ääripäät pinta-alojen suhteen. Toinen metsäomistaja edusti kyselyn suurinta pinta-alaa (350 ha) ja toinen metsäomistaja oli pienimmästä päästä (6 ha). Metsänomistajien taustatiedot olivat samansuuntaiset ilman sen suurempia eroavaisuuksia. Mitään suurempaa yhteistä tekijää ei samansuuntaisten vastausten kanssa ollut.

4.6 Jatkuva kasvatusta

Kysymykset 10, 11 ja 12 koskivat jatkuvaa kasvatusta. Termiä ”jatkuva kasvatusta” mietittiin jonkin aikaa, sillä terminä se ei ole virallinen, mutta kuitenkin kansankieleen suureksi osaksi vakiintunut. Jatkuva kasvatusta muodostaa osan uudesta lakikokonaisuudesta ja on uuden lakiehdotuksen merkittävimpiä uudistuksia. Joten on vain luonnollista, että useampi kysymys koskee jatkuvaa kasvatusta.

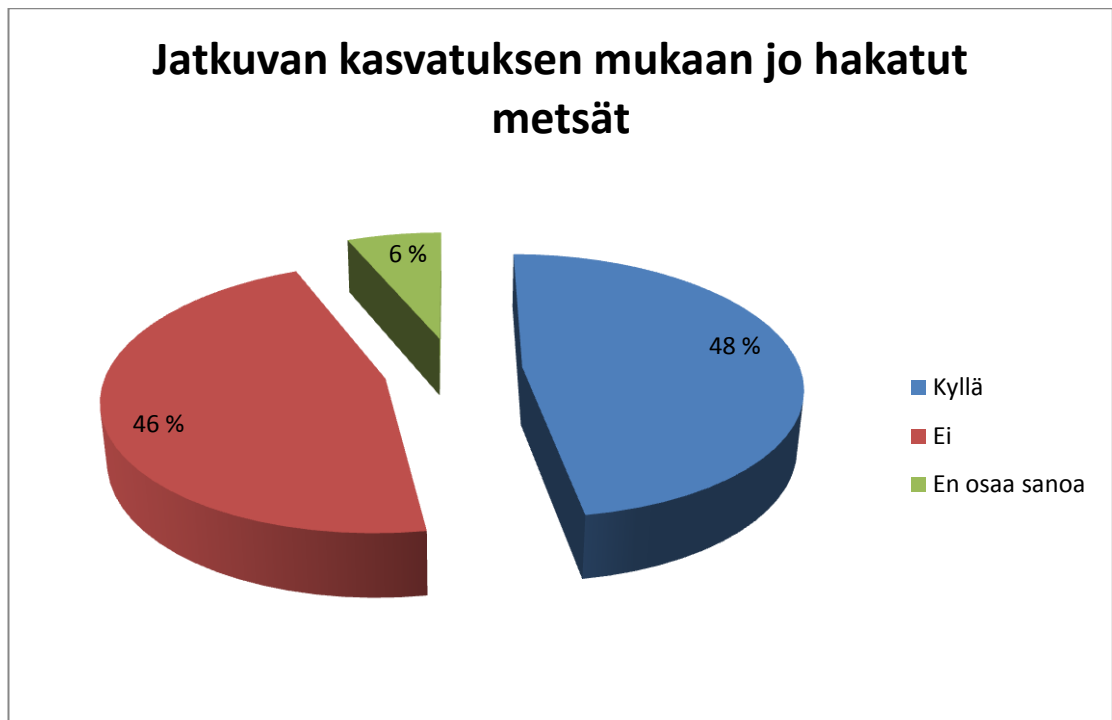
Kysymys 10: ” **Jatkuvassa kasvatuksessa metsää ei avohakata, joten se on jatkuvasti puuston peittämä ja tämän edellytyksenä on eri-ikäisrakenteinen metsikkö. Jatkuva kasvatusta aiotaan sallia. Tämä mahdollistaa aiempaa paremmin metsän uudistamisen ilman avohakkuuta. Aiotteko jatkossa hoitaa metsiänne jatkuvan kasvatuksen mallin mukaisesti?**”. Ennen varsinaista kysymystä katsottiin parhaaksi esittää jatkuvasta kasvatuksesta pieni kuvaus, jotta kaikille vastaajille asia olisi mahdollisimman selkeä. Vaihtoehtoina ”Kyllä” -vastaukselle olivat ”Kyllä, kaikilla metsikkökuvioilla” ja ”Kyllä, osalla metsikkökuvioista”, jolla saatiin paremmin metsänomistajien mielipiteet jakoon.

Suurin osa metsänomistajista oli myönteisellä kannalla (Kuvio 5). 28 % vastaajista käyttäisi jatkuvan kasvatuksen menetelmää kaikilla metsikkökuvioillaan ja jopa 48 % kaikista vastaajista osalla metsikkökuvioistaan. 15 % vastasi ”ei” ja 9 % ei osannut mielialidettään sanoa. Noin 71 % vastaajista, jotka eivät osanneet mielialidettään sanoa, olivat naismetsänomistajia, jotka omistivat metsää alle 20 hehtaaria. Ei-vastauksen sanojat olivat kaikki miehiä, joilta löytyi selkeä mielialideyhtäläisyys kysymyksen numero yhdeksän kanssa. Kaikki vastasivat kysymykseen numero yhdeksän, ettei uudistuskypsyysrajojen poisto johtaisi uudistamishakkuiden aikaistamiseen omissa metsissä.

KUVIO 5. Kysymys kymmenen. Kysymyksessä kysyttiin metsänomistajien kiinnostusta jatkuvaan kasvatukseen. Tiedot on kuvattu prosenttijakaumana.

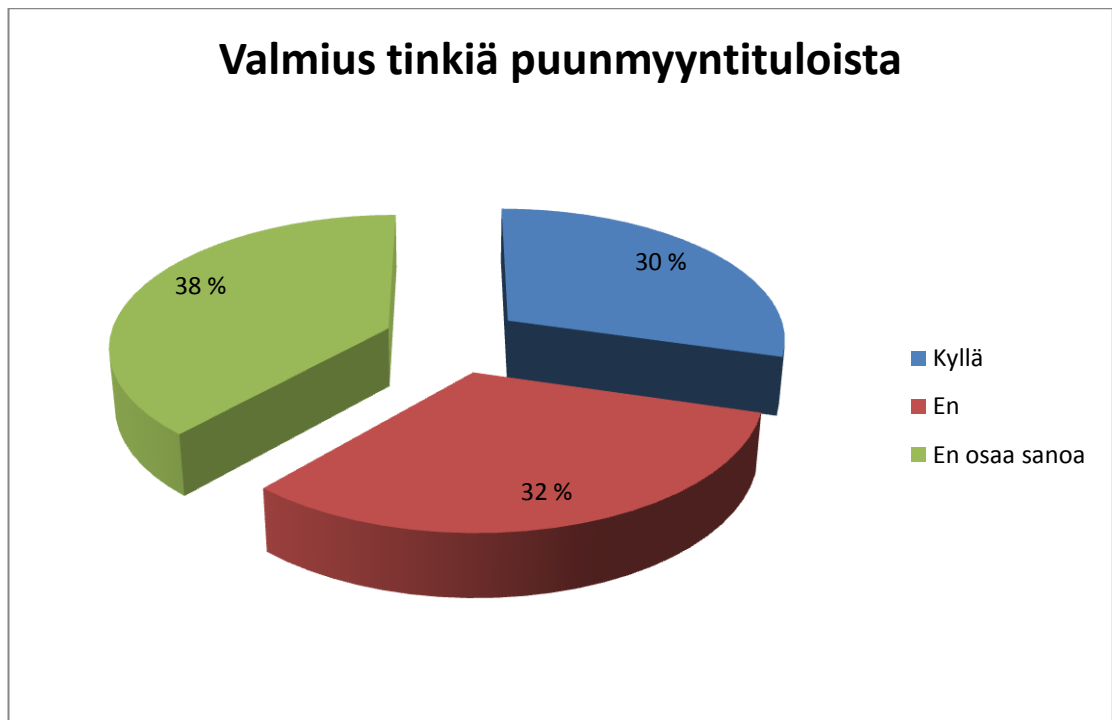
Kysymys 12 koski jo jatkuvan kasvatuksen mukaan hakattuja metsiä. Kysymys 12: ”**Metsissäni on jo tehty jatkuvan kasvatuksen mallin mukaisia hakkuita.**”. Kysymyksen vastaukset jakautuivat hyvin tasan (Kuvio 6). 48 % vastaajista sanoi, että on jo hakattu jatkuvan kasvatuksen mukaan ja 46 % vastasi, ettei ole hakattu metsiä jatkuvan kasvatuksen mukaan. Vain 6 % vastaajista ei osannut sanoa, onko näin tehty. Tämä on lohdullista, sillä isompi vastausprosentti voisi antaa metsänomistajista sen kuvan, etteivät he tiedä, mitä heidän metsissään tapahtuu. Toinen vaihtoehto olisi se, että he eivät tiedä, mitä jatkuva kasvatus tarkoittaa.

KUVIO 6. Kysymys 12. Kuviossa näkyvät tiedot siitä, onko joku metsäomistaja jo hakannut jatkuvan kasvatuksen mukaan metsiään. Tiedot on kuvattu prosenttijakaumana.

Kysymyksessä 11 metsänomistajilta kysyttiin: **”Olisitteko valmis tinkimään puukaupoista saatavista puunmyyntituloista käyttämällä jatkuvan kasvatuksen menetelmää avohakkuuseen perustuvaan yksijaksoisen metsänkasvatusmenetelmän sijaan?”**. Jos vastaaja vastasi ”Kyllä”, lisäkysymyksenä oli, kuinka paljon olisi valmis prosentuaalisesti tuloista tinkimään.

Kysymyksessä vastaukset jakautuivat hyvin tasaisesti. 30 % olisi valmis tinkimään puukaupan myyntituloista ja 32 % ei. Kantaansa ei osannut ilmoittaa 38 % vastaajista (Kuvio 7). Lisäkysymyksen hajonta oli suurta. Vastaukset jakautuivat yhdestä prosentista täyteen sataan. Kuitenkin yleisin vastaus oli n. 50 %. Kokonaiskeskiarvoksi tuli noin 41 % heistä, jotka vastasivat kohtaan ”Kyllä”. Ison metsätilan omistajat, jotka olivat valmiita tinkimään puunmyyntituloista, olivat kuitenkin valmiita tinkimään jopa 10 % keskikokoisen tilan metsänomistajaa enemmän. Pienien metsätilojen metsänomistajat eivät olleet valmiita tinkimään edes 20 %.

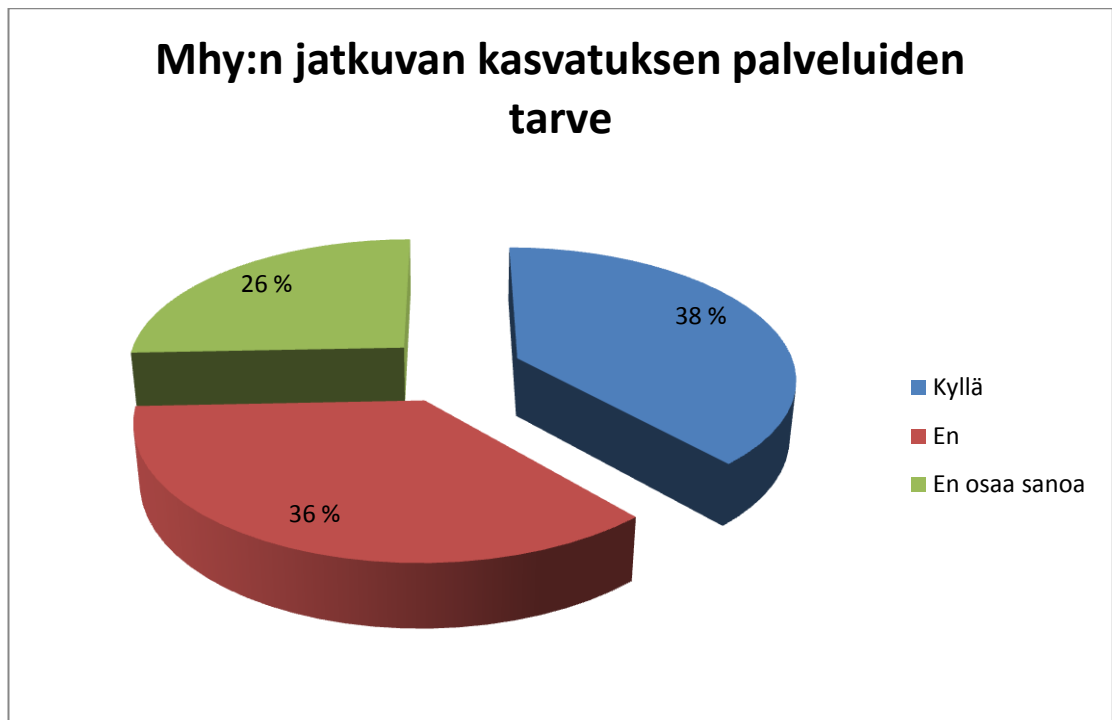
KUVIO 7. Kysymys 11. Kysymys valmiudesta tinkiä puunmyyntituloista jatkuvaa kasvatusa käytettäessä. Tiedot on kuvattu prosenttijakaumana.

Jatkuva kasvatus selkeästi jakaa mielipiteet, sillä missään tähän aiheeseen liittyvässä kysymyksessä ei ollut selkeää yksipuolista kannatusta. Myöskään vastaajien ja vaihtoehtojen vertailussa ei ollut selkeitä yhteneväisiä tekijöitä.

4.7 Metsänhoitoyhdistys palvelun tarjoajana

Kysymyksessä 13 metsänomistajilta kysyttiin Metsänhoitoyhdistys Lakeuden jatkuvan kasvatuksen palveluista. Kysymys 13: **”Haluaisitteko metsänhoitoyhdistykseen tarjoavan Teille jatkuvaan kasvatukseen erikoistuneita metsänhoito- ja puunkorjupalveluita?”**.

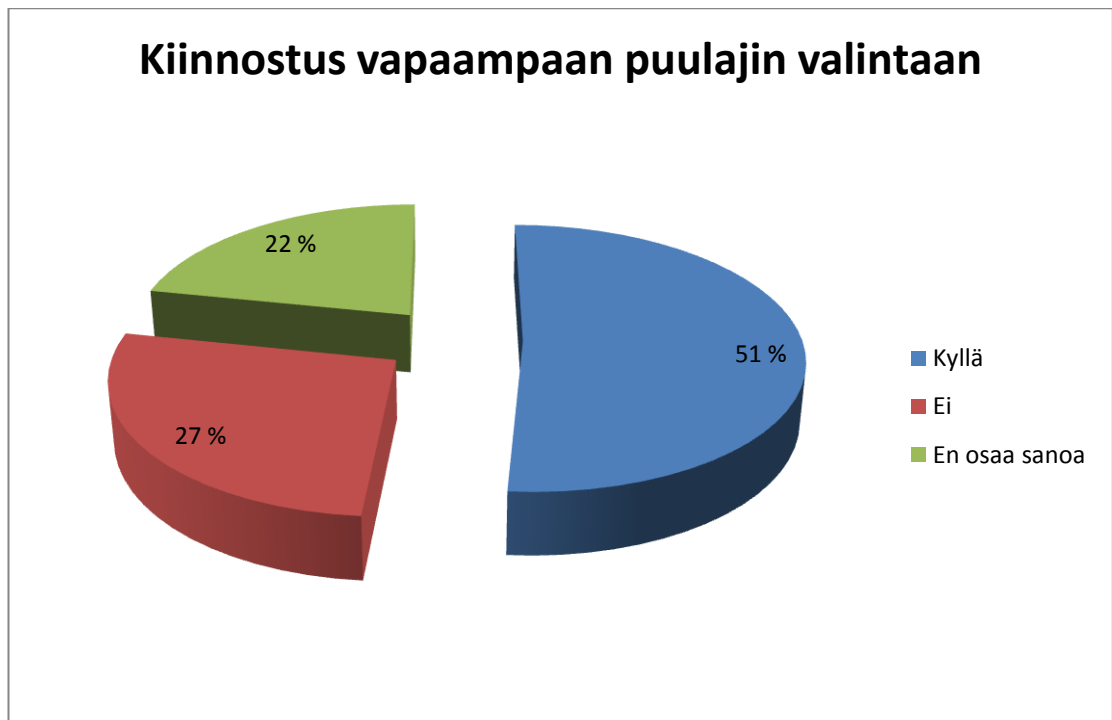
Vastausvaihtoehtoina oli kyllä, ei ja en osaa sanoa. Kaikki vaihtoehdot saivat tasaisesti kannatusta (Kuvio 8). Mitään selkeää yhteneväistä tekijää vaihtoehdoilla ei ollut. Vastauksien hajonta oli suurta, oli kyseessä sitten pienien tai suurien metsätilojen omistaja. Mutta kuitenkin, mitä vanhempi metsänomistaja oli, sitä varmemmin hän oli vastannut, että haluaisi lisätietoa.

KUVIO 8. Kysymys 13. Kuviossa näkyvät metsänomistajien mielipiteet jatkuvan kasvatuksen palvelujen tarpeesta Metsänhoitoyhdistys Lakeuden alueella. Tiedot on kuvattu prosenttijakaumana.

4.8 Puulajin valinta

Kysymyksessä 14 kysyttiin puulajin valintaa koskevaa vapautta. Kysymys 14 : ” **Met-sälain uudistuksessa ollaan sallimassa aiempaa vapaammin uudistettava puulajin valinta. Olisiko Teillä kiinnostusta käyttää tätä mahdollisuutta hyväksi?**”. Selkeää kiinnostusta oli havaittavissa (Kuvio 9). Suurten metsätilojen metsänomistajista yli puolet (53 %) oli kiinnostunut puulajin vapauden valinnasta. Keskipokoisista metsätilojen omistajista noin 70 % oli kiinnostunut puulajin vapaudesta eli keskiverto metsänomistajat olivat asiasta eniten kiinnostuneita. Pieniä tilallisia asia ei näyttänyt kiinnostavan.

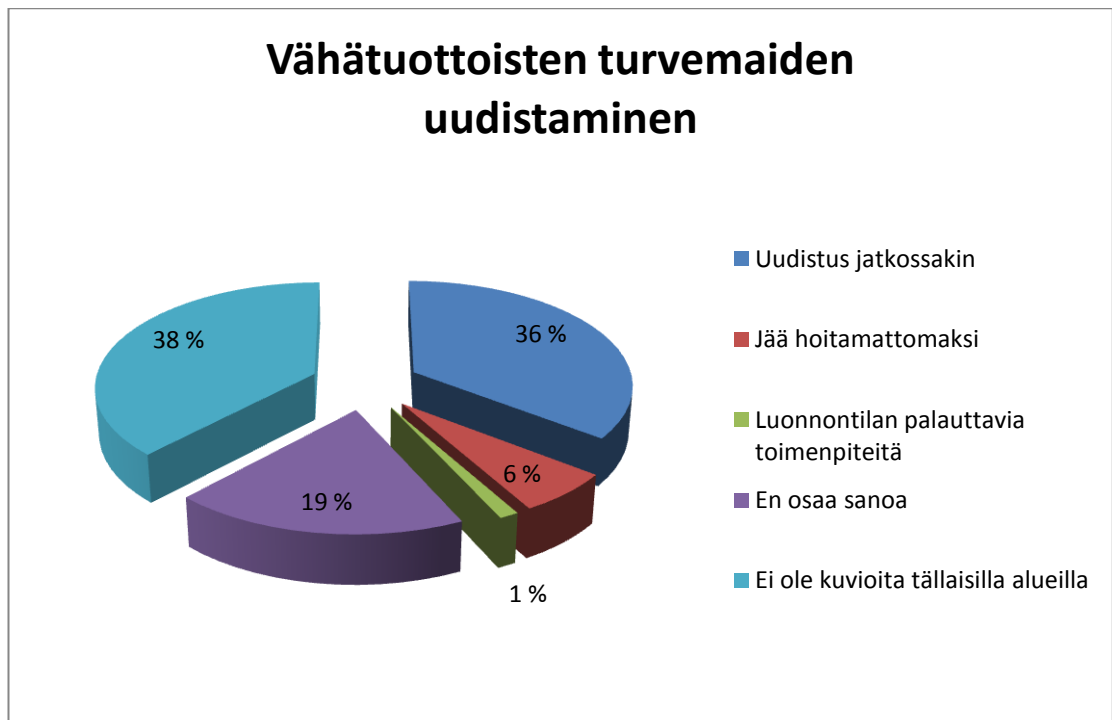

KUVIO 9. Kysymys 14. Puulajin valinnan vapautta koskeva kysymys. Tiedot on kuvattu prosenttijakaumana.

4.9 Vähätuottoisten turvemaiden uudistamisvelvoite

Kysymys 15 koski vähätuottoisten turvemaiden uudistamisvelvoitetta. Kysymys koettiin oleelliseksi sillä tämän kyselyn metsänomistajien metsät sijaitsevat Pohjanmaalla, jossa on paljon turvemaita. Uuden lakiehdotuksen mukaan vähätuottoisten turvemaiden uudistamisvelvoite poistettaisiin. Kysymyksessä kysyttiin: ” **Uudistamisvelvoite aiotaan poistaa vähätuottoisilta turvemailta. Jos käsittelette uudistushakkuin tällaisia kohteita metsätiloillanne, millaisia toimenpiteitä aiotte niille jatkossa tehdä?**”. Vastausvaihtoehtoina oli useampi kohta. Vastausvaihtoehdot näkyvät kuvioista (Kuvio 10).

36 % vastaajista uudistaisi tällaiset kohteet jatkossakin jollain tavalla. Keskiarvovastaa-jana oli mies, jolla oli taloudelliset tavoitteet. Hoitamattomaksi jättäisi vain 6 % vastaajista, mikä on yllättävän vähän, jos huomioidaan tällaisten alueiden taloudellista tuottoa. Näillä vastaajilla tavoitteet olivat yhteisin tekijä. Kaikki olivat vastanneet tavoitteeseen useita tavoitteita. Yksi prosentti teettäisi luonnontilan palauttavia toimenpiteitä. 38 %:lla ei ole metsiköitä ollenkaan tällaisilla alueilla, joten kysymys ei heitä sinänsä koske. 19 % ei osannut kertoa kantaansa. Mitä suuremman tilan metsänomistaja omisti, luonnollisesti sitä suuremmalla todennäköisyydellä hän omisti metsää myös turvemaille.

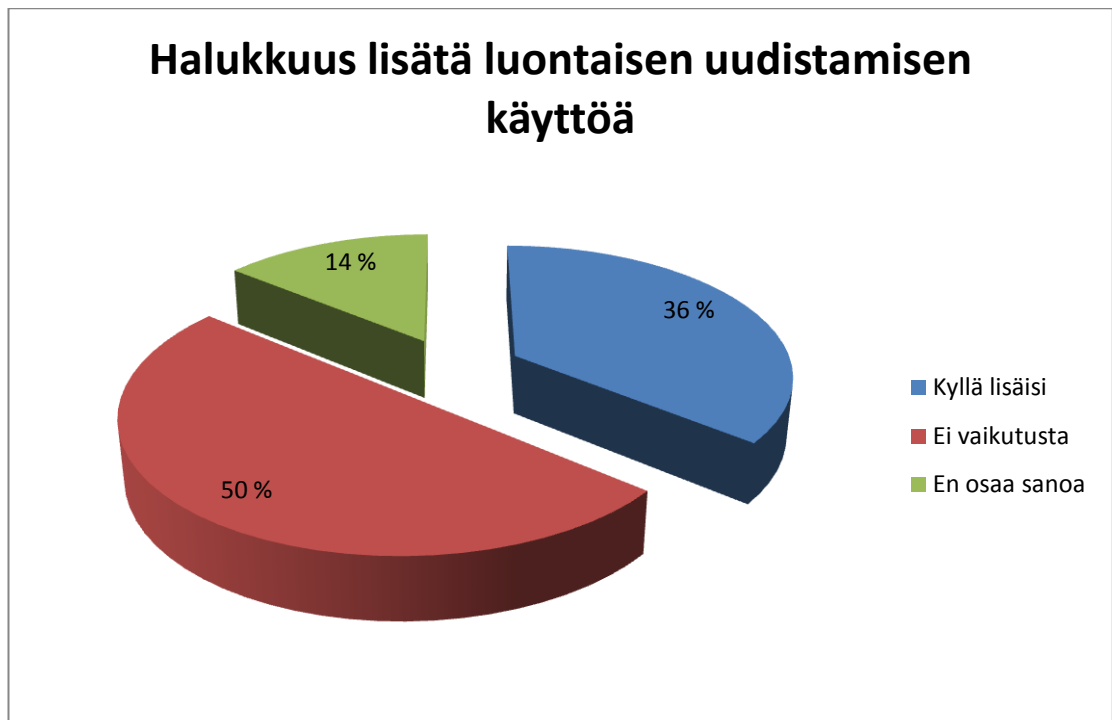

KUVIO 10. Kysymys 15. Vähätuottoisten turvemaiden uudistamista koskeva kysymys. Tiedot on kuvattu prosenttijakaumana.

4.10 Luontaisen uudistamisen aikarajat

Luontaisen uudistamisen taimikon syntymiselle asetettuja aikarajoja ja vaatimuksia aiotaan muuttaa. Kysymys 16 koski tätä aihetta. Kysymyksessä kysyttiin: ” **Luontaisen uudistamisen taimikon syntymisen aikarajoja ja vaatimuksia ollaan muuttamassa. Lisäisikö tämä halukkuuttanne käyttää luontaista uudistamista aiempaa enemmän?**”.

36 % vastasi, että kyllä lisäisi ja puolet vastaajista vastasi, että asialla ei ole vaikutusta (Kuvio 11). 14 % ei osannut kertoa mielipidettään. Ne, jotka eivät osanneet sanoa mielipidettään, olivat pääasiassa kaikki naismetsänomistajia. Puolet vastaajista oli sitä mieltä, että asialla ei ole vaikutusta.

KUVIO 11. Kysymys 16. Luontaisen uudistamisen aikarajojen muuttumista koskeva kysymys. Tiedot on kuvattu prosenttijakaumana.

4.11 Uusi metsälaki kokonaisuudessaan ja tiedontarve

Viimeisinä kysymyksinä haluttiin kysyä koko metsälaista yleensä sekä toivottiin myös vapaata palautetta. Kysymys 17 käsitteli uutta metsälakia kokonaisuudessaan. Vastausvaihtoehdoissa pyydettiin myös perusteluja, joita tulikin kiitettävästi. Puolet vastaajista oli sitä mieltä, että uusi metsälaki on hyvä asia. 20 % oli sitä mieltä, että se on huono asia ja 30 % ei osannut sanoa (Kuvio 12).

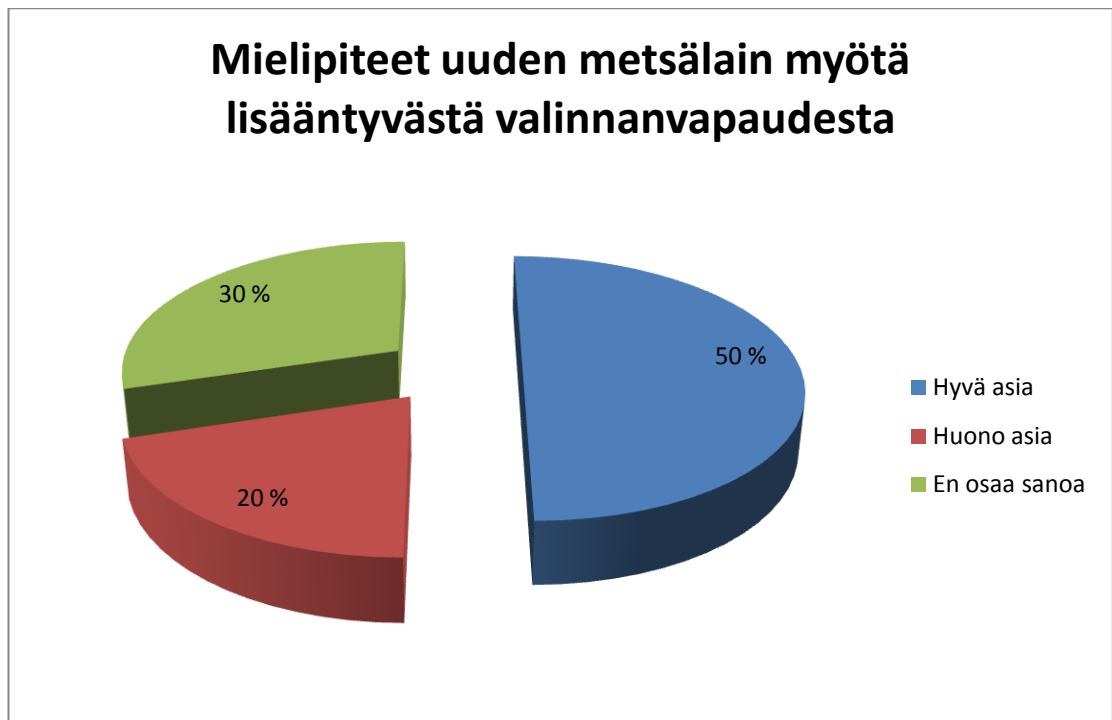
Ne, jotka vastasivat, että metsälain muuttuminen on hyvä asia, antoivat roimasti perusteluja. Monissa perusteluissa kommentoitiin samoja asioita. Yleisin kommentti oli sellainen, jossa sanottiin, että omalle metsälle on saatava tehdä, mitä haluaa, ja että kyllä metsänomistaja tietää metsänsä. Tässä kyselyn kommentteja, jotka kirjoitettiin heti ”Hyvä asia, miksi...” –kohdan perään:

- *mies 36, omaisuuttaan arvostavat hoitavat metsiään asianmukaisesti*
- *mies 79, metsänsä jo kauan hoitanut ja kehitystä seurannut on myös ”ammattihenkilö”*
- *mies 60, omistaja päättää mitä tekee omaisuudellaan*
- *mies 61, mahdollisuus monimuotoisuuden kannattamiseen*

- *nainen 61, yhdessä ammattiavun kanssa*
- *nainen 63, rehevillä kasvupaikoilla voi harkita eri-ikäistä puuston kasvatusta*
- *mies 55, luonnon kierto parempi*
- *mies 43, omille metsille saatava tehdä mitä itse haluaa*
- *mies 57, lisää metsänomistajan mielenkiintoa metsiinsä*
- *mies 44, jokainen voisi hoitaa metsiä niin kuin haluaa*
- *mies 71, saa itse päättää*
- *mies 64, mielestäni ei minulla ole ollut mitään päätösongelmia tähänkään saakka. Mhy:n kanssa on asioissa neuvoteltu ja sovittu toimenpiteistä*
- *mies 69, oma on oma*
- *mies 47, luontevampaa että valta ja vastuu metsänomistajalla*
- *mies 44, aktiivinen metsänomistaja pystyy kokeilemaan eri vaihtoehtoja metsänkasvatuksessa*
- *mies 74, omistaja tietää metsätilan*
- *mies 50, joustavuutta metsien käyttöön*
- *mies 75, koska kukin voi vapaammin mielensä mukaan hoitaa metsiään*
- *mies 68, jos on osaava ja huolellinen metsänomistaja uudistamiskuluissa voidaan säästää jatkuvassa kasvatuksessa*
- *nainen 40, on aika vapaasti voinut tähänkin asti*
- *mies 30, tilan paikalliset olosuhteet voidaan ottaa parhaiten huomioon*
- *nainen 34, maanomistajia vähitään muutenkin liiaksi*
- *mies 61, oma määräämisvalta kasvaa*
- *mies 40, kyllä oma on oma*
- *mies 57, koska voi itse päättää. tarvitsen kuitenkin esim. mhy:n asiantuntemusta tässä asiassa*
- *nainen 69, saa käyttää järkeä. Tehdään niin kuin hyvä tulee*
- *mies 59, koska metsänomistaja voi olla usein paras asiantuntija omassa metsässään*
- *mies 48, metsänomistajalla hyväksi koettuja konsteja metsien hoitoon*
- *mies 69, se lisää metsänomistajan toimintavapauksia*
- *mies 62, asioilla pakkaa olla eri mahdollisuuksia, joten omakin näkemys olisi paikallaan*
- *mies 70, vähentää ehkä turhaa ristivetoa*

Neljä metsänomistajaa kertoi, että uusi metsälaki on hyvä juttu, mutta toisaalta uusi laki on myös huono juttu. Nämä kaikki vastaukset otettiin myös kyselyyn mukaan. Vaihtoehtona tässä kysymyksessä olisi voinut olla myös, että uusi laki on sekä hyvä että huono juttu. Perusteluina heillä, joiden mielestä uusi metsälaki on huono juttu, oli yleensä osaamattomien metsänomistajien parhaamista. Seuraavassa otteita huonojen asioiden perusteluista:

- *mies 53, kaikki ei ymmärrä metsänhoidon päälle mitään, joten uudistukset taitais unohtua*
- *mies 63, suurin osa metsänomistajista ei tunne asiaa riittävästi ja "houkutukset" voivat osalle olla isoja ryhtyä täysin tuottamattomiin kokeiluihin*
- *mies 36, keinottelijat menevät siitä mistä "aita on matalin"*
- *mies 79, hiljattain ostettujen palstojen metsänhoidolliset hakkuut saattavat muuttua "lompsanhoidollisiksi"*
- *mies 62, osalla metsänomistajista jää hoitotyöt tekemättä (uudistaminen)*
- *mies 51, kaikki metsänomistajat eivät tiedä, miten metsää olisi parasta hoitaa*
- *nainen 63, syntyy paikoin kannattamattomia metsäkuvioita*
- *mies 44, vajaatuottoisten metsien määrä todennäköisesti vähenee*
- *mies 47, Jatkuvasta kasvatuksesta ja toisaalta metsänomistajien käyttäytymisestä ei tiedetä tarpeeksi: arvaamattomat seuraukset*
- *mies 75, vaarana on että koko valtakunnantasolla metsien tuotto kääntyy laskuun*
- *mies 44, saattaa mahdollistaa leväperäisemmän metsänhoidon ja hävityksen "laiskalla omistajalla"*
- *mies 55, ammattitaidottomat pilaa metsänsä*
- *mies 50, "turhat" avohakkuut voivat lisääntyä*
- *nainen 53, epäilen päätöksiin liittyvän porsaanreikiä rahan tuottamiseksi, ei luontoa ajatella*
- *mies 55, huonontaa metsien metsänhoidollista tilaa*
- *nainen 61, kaikilla ei ole tarvittavaa tietoa asioissa*
- *mies 59, pieni osa metsistä voi jäädä kokonaan vaille mitään toimenpiteitä*
- *mies 65, huono osaamattomille*

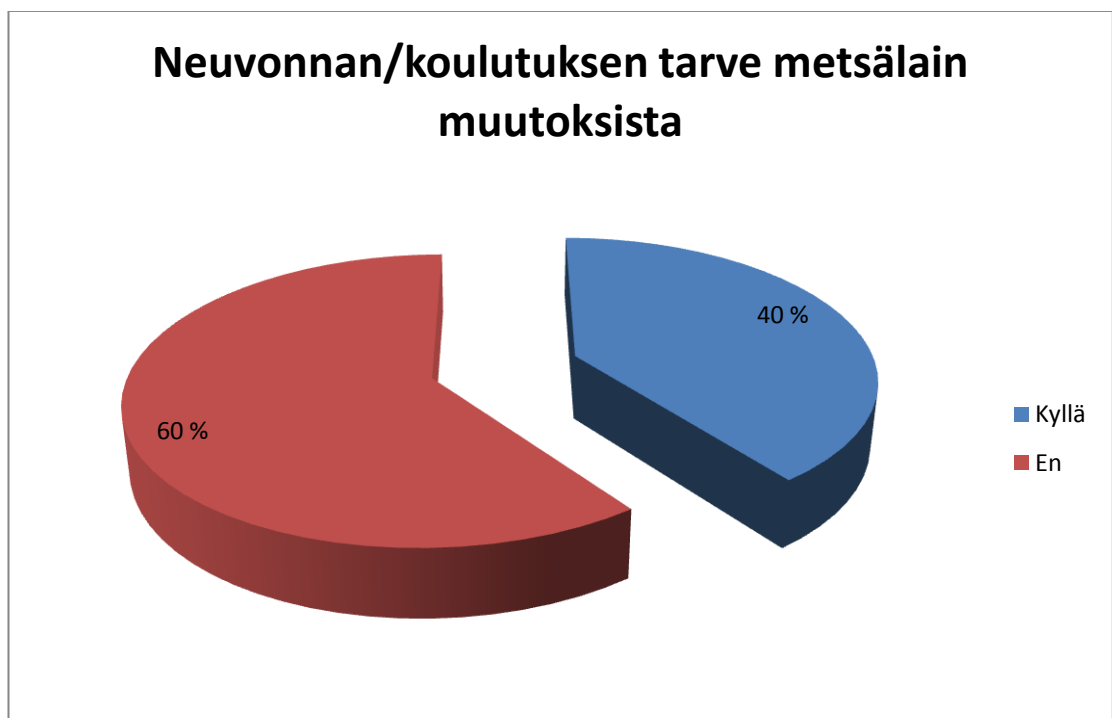

KUVIO 12. Kysymys 17. Mielenpiteiden jakautuminen uuden metsälain suhteen. Tiedot on kuvattu prosenttijakaumana.

Lopussa kysyttiin, haluaisivatko metsänomistajat, että metsänhoitoyhdistys antaisi lakimuutoksiin liittyvää koulutusta ja/tai neuvontaa. ”Kyllä”-kohdan lisänä oli toiveena, mistä asiasta metsänomistaja haluaisi lisätietoa. Noin 40 % vastaajista kaipasi lisätietoa (Kuvio 13). Useampi metsänomistaja vastasi, että haluaisi yleisesti tietoa koko laista. Seuraavassa otteita lisätietotarpeista:

- *mies 53, täsmätietoa laista*
- *mies 36, ytimekäs iltatilaisuus yleisesti lakimuutoksista*
- *mies 79, ojitusmätästyksen, ojien ja metsäteiden ojien perkausten ilm. velvollisuus?*
- *nainen 59, kaikesta*
- *nainen 44, ihan kaikesta...perikunnan toiminnasta metsissä, veroasioissa neuvontaa*
- *mies 62, metsälakiin liittyvistä muutoksista*
- *mies 51, metsälain peruseriaatteet*
- *nainen 66, koko lakiin*
- *mies 5,5 yleisesti*
- *mies 64, kertaus on hyväksi ja ei koko nykyinenkään metsälaki ole tarpeeksi tuttu!*

- *mies 74, neuvontatilaisuuksia*
- *mies 50, jatkuvan kasvatuksen käytännön toimista ja mahdollisuuksista, koneista tähän, ym.*
- *mies 44, metsänhoidon ja uudistamisen mahdollisuudet lakimuutoksien jälkeen*
- *mies 68, yleinen käytännön koulutus on paikallaan*
- *nainen 40, yleensä vain metsänhoitoon liittyvistä asioista vasta-alkajille*
- *mies 55, maastoreikeily, jonka kohteilla esitellään lakimuutosten vaikutuksia*
- *mies 40, kaikki neuvonta on hyvä asia*
- *mies 57, kaikesta*
- *nainen 61, tietoa laista ja sen vaikutuksista metsänhoitoon*
- *mies 60, tärkeimmät muutokset*
- *mies 69, hakkuumenetelmien ja mahdollisuuksien muuttumisesta*
- *mies 49, kaikissa asioissa*
- *mies 70, yleisestä soveltamisesta*

KUVIO 13. Kysymys 18. Metsälain muutoksiin liittyvän neuvonnan ja koulutuksen tarve metsänomistajien mielestä. Tiedot on kuvattu prosenttijakaumana.

Kyselyn viimeinen kohta oli vapaa palaute, joko Mhy Lakeudelle suoraan tai kyselyyn liittyen. Palautetta tuli runsaasti, mutta kyselyyn ei kommentoinut oikeastaan suoraan

kukaan. Kaikki suora palaute on annettu Mhy Lakeudelle suoraan ilman sen kummempia analysointeja, sillä osa oli myös henkilökohtaista palautetta suoraan eräille toimihenkilöille, joita ei julkisesti luonnollisesti käsitellä. Pääsääntöisesti voidaan kuitenkin sanoa, että palaute oli suurilta osin positiivista.

5 TULOSTEN TARKASTELU

5.1 Vastausmäärien edustavuus ja luotettavuus

Vastausprosentiksi muodostui 33,3 %. Tulos on kohtalainen, mutta kuitenkin sellainen, että siitä saadaan riittävästi suuntaa-antavia tuloksia annetun avoimen palautteen kanssa. Vastausaktiivisuuteen vaikuttavat moninaiset asiat: aiheen kiinnostavuus, aiheen ajankohtaisuus, henkilökohtainen kiinnostus aiheeseen, kyselylomakkeen laatu ja pituus, haluttomuus vastata kyselyihin jne.. Kyselyssä olisi voinut olla kyliäisenä jokin arvonta, joka olisi todennäköisesti lisännyt vastausaktiivisuutta. Se tosin olisi riippunut arvonnasta ja arvonnasta palkintojen arvosta.

Kyselylomake taisi olla helppo täyttää, sillä niin sanottuja epäselviä vastauksia tai kohtia ei tullut käytännössä vastaan ollenkaan. Tämä lisää tutkimuksen luotettavuutta. Kysymyksiä yritettiin avata ja käsitteet pyrittiin pitämään selkeänä ja kansankielisenä. Aina ei kuitenkaan voi olla varma, sillä käsitteet menevät välillä väkisinkin sekaisin. Kysymykset eivät olleet johdattelevia ainakaan testattujen mielestä. Joihinkin kohtiin olisi toki voinut tarkentavia kysymyksiä laittaa.

5.2 Metsänhoitoyhdistys Lakeuden metsänomistajien piirteiden vertailu koko maan metsänomistajiin

Tämän tutkimuksen vastaajien selvä enemmistö oli miehiä. Miehiä vastanneista oli 82,1 % ja naisia 17,9 %. Sukupuolijakauma kuvaa hyvin suomalaista metsänomistusta miesten ollessa metsänomistajana noin kolmessa tapauksessa neljästä (Hänninen, H., Karpinen, H. & Leppänen, J., 2011, 91). Etelä-Pohjanmaalla naismetsänomistajia on vähemmän suhteessa muuhun maahan, kuten tässäkin tutkimuksessa on keskimääräistä vähemmän naisia metsänomistajina. Metsänomistaja 2010 – tutkimuksen mukaan naismetsänomistajia on noin 21 % Etelä-Pohjanmaalla.

Tässä tutkimuksessa vastaajien keski-ikä oli n. 58 vuotta. Miesten keski-ikä oli yli 60 vuotta ja naisten yli 56 vuotta. Tämäkin kuvastaa suomalaisen metsänomistuksen vallitsevaa tilaa. Kun metsänomistajan keski-ikä on Suomessa n. 60 vuotta (Hänninen, H.

ym. 2011, 23), niin tässä tutkimuksessa se on hieman alhaisempi, mutta ei kuitenkaan merkittävästi, sillä puhutaan vain muutamasta vuodesta. Mutta kuitenkin on syytä muistaa, että metsänomistajien ryhmä on ikääntynyt muuta väestöä nopeammin.

Suomessa metsänomistajien osuudet asuinpaikkojen suhteen ovat tila (42 %), tilan sijaintipaikkakunta (22 %) ja muualla kuin metsätilan sijaintipaikkakunnalla (35 %) (Hänninen, H. ym. 2011, 91). Tämän tutkimuksen tulokset ovat myös samansuuntaiset. Tilalla asujien määrä on lähes sama, mutta tilan sijaintipaikkakunnalla asuvien ja muualla asuvien määrä on tasaisempi tässä tutkimuksessa. Molempia on hieman alle kolmannes kaikista metsänomistajista.

Suurin osa omisti tilan joko yksin tai yhdessä aviopuolison kanssa. Yhteensä nämä omistustavat kattoivat 83,3 %. Kuolinpesiä oli n. 10 % ja verotusyhtymiä n. 9 %. Myös tämä kuva on samansuuntainen verrattuna metsänomistaja 2010 – tutkimukseen. Muutamien prosenttien heittoja oli myös tässä kysymyksessä tutkimusten kesken.

Metsänomistajan omistaman metsän pinta-ala tässä oli tutkimuksessa keksimääriin 53,7 hehtaaria. Se on reilusti keskimääräistä enemmän, sillä metsänomistaja 2010 – tutkimuksessa (2011, 89) keskiarvo oli 35 hehtaaria ja Metsätilastollisessa vuosikirjassa (2012, 38) 30,1 hehtaaria. Tämä oli ainoa taustakysymyksistä, joka aiheutti pientä epäilyä muiden taustakysymysten vastausten oltua niin samansuuntaisia. Pinta-ala oli kuitenkin lähes tuplasti maan keskiarvoa suurempi. Etelä-Pohjanmaalla metsätilan pinta-alan keskiarvo oli vielä alhaisempi 28 hehtaaria (Hänninen, H. ym. 2011, 91), joten tämän tutkimuksen tulos poikkesi selvästi muista tutkimuksista metsäalojen koon suhteen.

Pinta-ala kysymyksessä kaikki eivät olleet kirjoittaneet metsätilojensa pinta-alaa. Näitä tapauksia ei ollut kuin neljä ja heitä ei laskettu mukaan keskiarvoon. On toki hyvin mahdollista, että suurempien metsätilojen metsänomistajat olivat aktiivisempia vastaamaan tähän kyselyyn. Kun metsänomistajat jaettiin pinta-aloittain ryhmiin, jaettiin myös verotusyhtymät ja kuolinpesät pinta-aloittain. Lopputuloksiin tämä ei vaikuttanut mitenkään, sillä joka pinta-alaluokassa oli melkein sama määrä kuolinpesiä ja yhtymiä.

Jo taustakysymyksistä huomataan, että tulokset ovat samansuuntaisia muiden vastaavien tilastojen ja tutkimusten kanssa. Tämä lisää tämän tutkimuksen luotettavuutta ja antaa arvoa myös muiden kysymysten vastauksiin ja niistä saataviin tietoihin. Metsänhoi-

toyhdistys Lakeuden metsänomistaja on taustapiirteiltään samankaltainen kuin muut suomalaiset metsänomistajat.

5.3 Metsänomistuksen tavoitteet

Tärkeä peruskysymys taustatietojen lisäksi on myös metsänomistajan tavoitteet metsiensä suhteen. Tavoitteet kuvaavat ja kertovat myös suhtautumisesta muihin kysymyksiin. Tässä kyselyssä selkeästi yleisin tavoite oli taloudelliset tavoitteet 46 %:lla metsänomistajista. Taloudellisten tavoitteiden jälkeen monitavoitteiset metsänomistajat oli seuraava ryhmä. Heitä oli 39 % metsänomistajista. Suurin osa tavoitekysymyksen vastaajista vastasi siis jompaankumpaan näistä kahdesta. Muut tavoitteet saivat vain muutamien prosenttien kannatuksia. On hyvinkin oletettavaa, että niillä metsänomistajilla, joilla on useita tavoitteita, on myös taloudellisia tavoitteita.

Selkeä huomio oli kuitenkin se, että metsänomistajilla on selvät tavoitteet metsiensä käytön suhteen. Suurilla yli 50 hehtaaria omistavilla metsänomistajilla oli yksiselitteisimmät tavoitteet. Lähes jokaisessa kohdassa oli valittu kohta ”taloudelliset tavoitteet” ja loppuissa oli valittuna ”useat tavoitteet”. Tästä selkeästi huomataan, että isoimmilla metsänomistajilla on ensisijaisena taloudelliset intressit.

5.4 Tietoisuus uudesta metsälaista

Tietoisuus uudesta metsälaista oli positiivinen yllätys. 77 % vastaajista tiesi, että metsälaki muuttuu, mikä on hyvä asia. Ne, jotka olivat tietoisia metsälaisissa tapahtuvista muutoksista, olivat monenlaisia metsänomistajia. Tietoinen omistaja oli yleensä yli 60-vuotias ja omisti maata kymmeniä hehtaareja. Variaatiot vastaajien taustoissa olivat toki niin kirjavat, että tietoisuus- kysymysten suhteen ei kannata keskimääräistä metsänomistajaa mielestäni huomioida, sillä niin monet olivat tietoisia metsälain muutoksesta. Kysymys metsälakiehdotuksen tarkemmasta sisällöstä oli vastauksiltaan samansuuntainen.

Uuden metsälakiehdotuksen sisältö oli tuttu 19 %:lle metsänomistajista, mikä on kiitettävä luku siinä mielessä, että laki muuttuu ehdotuksen mukaan suhteellisen monessa

kohdassa. Joistain muutoksista tiesi 45 % vastaajista ja 36 % ei tiennyt sisällöstä mitään. Heiltä, jotka vastasivat, että tiedän joistain muutoksista, olisi pitänyt kysyä jatkokysymyksenä, mistä muutoksista tiedät. Jatkokysymyksellä olisi voinut kartoittaa, mikä näkyy lakiehdotuksen muutoksista olevan tiedossa eniten ja mikä vähiten.

Kysymyksen, joka mittasi tietoisuutta metsälain muuttumisesta, olisi voinut olla hyvä lisätä jatkokysymys tarkemman analysoinnin kannalta. Kysymys olisi ollut: ”Missä olet uudesta metsälain kuullut/lukenut/nähty?”. Vastausvaihtoehtoina olisi voinut olla esim. lukenut alan lehdestä, metsäammattilaiselta, nähnyt tiedotteen, tutulta jne.. Analysoinnin kannalta tämä kysymys olisi tuonut enemmän valoa asiaan. Jatkokysymyksestä olisi voinut päätellä esimerkiksi sen, tietävätkö metsänomistajat oikeasti lakimuutoksista, niin paljon kuin kertovat. Myös jatkotiedottamisen kannalta kysymys olisi antanut Mhy Lakeuden tietoon oikean tai oikeat kanavat, mitä kautta tulevista muutoksista kannattaa tiedottaa.

Metsänhoitoyhdistys Lakeuden kannattaa ehdottomasti tiedottaa metsänomistajille jotenkin metsälain tulevista muutoksista. Vaikka suuri osa metsänomistajista nähtävästi tietää, että metsälaki muuttuu, on heitä silti luonnollisesti informoitava tulevista muutoksista, sillä muutokset koskevat metsänomistajan omaisuutta ainakin välillisesti ja antavat uusia vaihtoehtoja metsien käsittelyyn. Uusi laki tulee olemaan haaste Mhy Lakeudelle niin kuin kaikille muillekin metsäammattilaisille, jotka ovat metsänomistajien kanssa tekemisissä, sillä entistä monipuolisempaa neuvontaa ja osaamista tarvitaan.

Kyselylomakkeen (Liite 2) lopussa kyseltiin myös neuvonnan tarpeesta sekä uuden metsälain hyvistä ja huonoista puolista. Kaikkiin näihin sai antaa sanallista kommenttia, jota tulikin runsaasti. Puolet metsänomistajista piti uutta lakiehdotusta hyvänä asiana, joten pohja neuvonnalle on hyvä eli metsänomistajat ovat jo valmiiksi tyytyväisellä ja vastaanottavalla kannalla.

Vastaajista 40 % halusi jonkinlaista koulutusta/neuvontaa liittyen uuteen metsälakiin. Kun prosenttimäärä on noinkin suuri, niin koulutuksen järjestämistä kannattaa ehdottomasti harkita etenkin, kun sen tarvetta on metsänomistajilta kysyty. Kysymyksessä oli myös tiedustelu, mistä asioista metsänomistaja haluaisi lisätietoa/koulutusta. Tähän kohtaan kommenttinsa lisänneet kertoivat hyvin ympäröivästä, että tietoa olisi kiva saada koko laista jonkinlaisena kompaktina pakettina, mikä varmasti on tarpeen. Koulu-

tus/neuvonta voisikin koskea vain lakimuutoksen yleisimpiä linjauksia ja muutoksia, mutta tarkempia tietoja metsänomistajat saivat metsäammattilaisilta henkilökohtaisissa kanssakäymisissä kuten tähänkin asti.

Kaiken kaikkiaan tietoisuus siitä, että laki on muuttumassa, on hyvällä mallilla. Sisälöstä metsänomistajat tuntevat tietävän jotain, mutta neuvonnan tarve on ehdottomasti olemassa kuten vastauksista käy ilmi.

5.5 Uudistamiskypsyysrajojen poisto ja uudistamisvelvoite vähätuottoisilla turvemaidella

Pellervon taloustutkimuksen selvityksen mukaan n. 2/3 metsänomistajista ei aikaistaisi päätehakkuuta, vaikka uudistamiskriteerit laskisivatkin ja vain joka kuudes aikaistaisi hakkuita rajojen laskiessa (Horne, P., Leppänen, J. & Rämö A. 2012, 28 – 29). Tässäkin tutkimuksessa oli samansuuntainen lopputulos. Metsänomistajista 60 %:lla lakirajojen poisto ei johtaisi hakkuiden aikaistamiseen. Mitään suuria muutoksia ei näiden tulosten pohjalta mhy:lle aiheudu. Lähes kaikki, jotka vastasivat, että uudistamiskypsyysrajojen poisto ei johtaisi päätehakkuun aikaistamiseen, olivat tietoisia siitä, että laki on muuttumassa. Näistä lähes 70 % oli valmis kokeilemaan jatkuvaa kasvatusta. Herää kysymys, onko näillä metsänomistajilla niin selkeät tavoitteet jatkuvan kasvatuksen kokeiluun liittyen, että he eivät halua hakkuitaan aikaistaa vaan koettavat jatkossa eri-ikäistä metsänkasvatusta. 47 % näistä metsänomistajista oli metsiään jo hakannut jatkuvan kasvatuksen mukaan.

Vähätuottoisten turvemaiden uudistamisvelvoitteen poisto aiheutti yllättävän vähän muita vastauksia kuin ”uudistus jatkossakin”. Lähes kaikki heistä, joilla oli metsää tällaisilla alueilla, vastasivat, että he aikovat uudistaa alueet jatkossakin. Selvästi ne metsänomistajat, jotka tällaisia alueita omistavat, haluavat omistuksiltaan taloudellista tuottoa. Ne, jotka eivät osanneet mielipidettään ilmaista, mitä luultavimmin kuuntelevat metsänhoitoyhdistysten tai metsäammattilaisten neuvoa.

5.6 Jatkuva kasvatusta

Piri ym. (2010, 5-6) toteavat jo kirjansa alkusanoissa, että eri-ikäisrakenteisesta metsänkasvatuksesta on vähän sekä tutkimustietoa että käytännön tietoa, vaikka useat metsänomistajat ovat tätä tapaa hakkuissaan käyttäneetkin. He jatkavat, että kirjassa ei ole mahdollista tavoitella kuin menetelmien pääpiirteitä, hajanaisia koetuloksia ja valistuneita arvauksia (2010, 5-6). Lakiuudistuksessa yksi isoimmista muutoksista on jatkuvan kasvatuksen salliminen.

Eri-ikäisrakenteinen metsänkasvatusta ei ole uusi asia, sillä sitä on käytetty Suomessa ennenkin ja myös muualla maailmassa se on arkipäivää (HE 75/2013, 19–21). Metsälain muutosehdotuksen vaikutusten arvioinnissa (2012, 4) todetaan, että puuntarjonnan muutokseen vaikuttaa, kuinka suuria pinta-aloja siirtyy eri-ikäisrakenteiseen metsänkasvatukseen. Kiinnostusta metsänomistajilta asiaan löytyy ja eräät ovat jo metsiään jatkuvan kasvatuksen mallien mukaan hakanneetkin. Mutta mikä on todellisuus? Ostajat eivät varmaankaan ole valmiita maksamaan samaa tukkihintaa jatkuvan kasvatuksen metsissä kuin nykyisissä avohakkuissa jo pelkästään haastavien korjuuolojen vuoksi.

5.7 Luontaisen uudistamisen aikarajat ja puulajin valinta

Luontaisen uudistamisen aikarajoista ei ollut joko tietoa tai sitten metsänomistajien mielipiteet olivat selvät. Vastaajista 50 % vastasi, että ei ole vaikutusta ja 14 % ei tiennyt. Vastaajista 36 % oli sitä mieltä, että muuttuvat rajat lisääisivät halukkuutta kokeilla luontaista uudistusta. Metsäntutkimuslaitoksen Sauli Valkonen totesi (2013), että luontainen uudistaminen ei aina toimi. Ja ilman maanmuokkausta se on vielä epävarmempaa. Kysymyksessä olisi pitänyt olla jatkotiedustelua esimerkiksi muodossa: ”Oletteko jo kokeilleet luontaista uudistamista?”. Tästä jatkokysymyksestä olisi voinut päätellä vastaajien tietoutta ja kokemusta asiasta. Metsälain muutosehdotuksen vaikutusten arvioinnissa (2012, 5) todetaan, että lakiehdotuksella ei saavuteta tavoitetta parantaa luontaisen uudistamisen käytettävyyttä vaan pikemminkin se heikentää sen käytettävyyttä. Hallituksen esityksessä kriteereitä muutettiin mm. muutosehdotuksen vaikutusten arviointiryhmän kommenttien vuoksi. Omasta mielestäni kysymyksen muotoilu olisi voinut olla parempi, sillä siitä saa jälkikäteen tarkasteltuna sellaisen kuvan, että luontaisen kasva-

tuksen asema muuttuu jotenkin merkittävästi positiiviseen suuntaan. Kysymyksestä ei käy metsänomistajan kannalta ilmi, mitä sillä haetaan.

Puulajin valinnan suhteen oli runsasta kiinnostusta. Hieman yli puolet olisi kiinnostunut käyttämään puulajien vapaampaa käyttöä. Tämä tulisi huomioida metsänomistajan kanssa uudistamisesta puhuessa. Kuitenkaan hieman yli neljännes vastaajista ei ollut kiinnostunut asiasta. Realistisesti puulajien käytön vapauttaminen ei mielestäni vaikuta kuitenkaan monen metsänomistajan päätöksiin valita jokin muu kuin kasvupaikalle soveltuva puulaji. Metsäntutkimuslaitoksen tutkija Valkonen totesi, että puulajivapaudella ei olisi Suomen metsätalouteen käytännön vaikutuksia, sillä Suomessa on vakiintuneet puulajit, joiden ympärille teollisuus on rakentunut (Valkonen, 2013). Näin ollen tulojen toivossa metsänomistajan kannattaa pitäytyä yleisimmissä puulajeissa, joten suurempia käytännön toimia tämä lakimuutos ei Lakeudelta välttämättä vaadi. Kuusen kokeilu kuivilla kankailla voi lisääntyä, mutta uskon, että lopulta monet metsänomistajat ottavat neuvoja vastaan metsäammattilaisilta.

5.8 Metsänomistajien mielipiteet laista

Metsänomistajilta kysyttiin kyselyn lopussa yleistä mielipidettä lakiuudistuksesta. Kysymyksen pohjana oli toteamus, että lain on tarkoitus antaa metsänomistajalle vapaamat kädet: onko tämä hyvä vai huono asia ja myös perusteluja pyydettiin. Sekä hyviin että huonoihin puoliin tuli kiitettävästi sanallista palautetta. Useat metsänomistajat vastasivat perusteluineen molempiin kohtiin, mikä oli myös kiitettävää toimintaa.

Noin puolet vastanneista metsänomistajista oli sitä mieltä, että uusi metsälaki olisi hyvä juttu. Toisaalta voidaan sanoa, että kysymys oli hieman positiivisesti aseteltu, kun alkulauseena oli, että kokonaisuutena uuden lain olisi tarkoitus antaa metsänomistajalle vapaamat kädet metsiensä suhteen. Aika moni kuitenkin pitää siitä, että omaisuuttaan saa hallita, miten haluaa. Tämä kävi selvästi ilmi perusteluista. Yleisin perustelu olikin seuraavanlainen eri variaatioin: Omaisuudellaan saa tehdä, mitä haluaa. Perusteluista ilmiselvästi loistaa se omistamisen into, joka luo myös omistuskohteelle hallitsemisen halun eli minä päätän, mitä tehdään. Se on kuitenkin hyvä asia, että kiinnostusta metsiin löytyy. Metsänhoitoyhdistys Lakeus saa olla tyytyväinen, kun asiakkaina on sellaisia metsänomistajia, jotka arvostavat metsiään.

Noin 20 % vastaajista oli sitä mieltä, että vapaampi metsälaki olisi huono juttu. Tässäkin kohdassa perusteluita tuli ja niillä oli myös samansuuntainen sävel: kaikki metsänomistajat eivät osaa metsiään hoitaa. ”Huono” – vaihtoehdon perustelut olivat pääasiasa huolta siitä, miten muut metsänomistajat onnistuvat metsiensä hoidossa. On hyvä, että negatiivista palautettakin tulee, sillä siitä huomataan, että asiaa on mietitty ja käsitelty. Liian suuri positiivisuus herättäisi epävarmuutta vastauksia analysoitaessa ja siitä jäisi kuva, että ajattelevatko metsänomistajat asioita liian positiivisesti, kun lakia ollaan muuttamassa metsänomistajien haluamaan suuntaan.

6 POHDINTA

Tulokset, joita tutkimuksessa saatiin, olivat osittain odotetun kaltaisia, ja näin ollen vahvistivat olemassa olevia näkemyksiä. Helpottavaa oli huomata jo taustapiirteiden analysoinnin kohdalla, että tulokset metsänomistajien taustatiedoissa olivat hyvin samansuuntaisia Suomalainen metsänomistaja 2010 – tutkimuksen kanssa. Tästä sai luottamusta siihen, että myös muiden kysymysten analysointi olisi helpompaa ja myös luotettavampaa. Tuloksia oli näin myös helppo vertailla muissa metsänomistajatutkimuksissa esitettyihin tuloksiin Suomen metsänomistajien mielipiteistä.

Kokemus ensimmäisestä tekemästani tutkimuksesta oli varsin opettava ja olin kuitenkin tekemisiini suhteellisen tyytyväinen. Tekisin kuitenkin muutamia asioita toisin sekä oman että vastaajien työn helpottamiseksi. Lisäisin muutamia tarkentavia kysymyksiä ja lisäisin vaihtoehtoja niitä tarvitseviin kohtiin. Muutamissa kysymyksissä pystyi vastaamaan useampaan kohtaan, jos halusi, sillä missään ei sanottu, että vastaa vain yhteen kohtaan.

Ohjeistuksen olisi pitänyt olla hieman parempi. Hyvän ohjeistuksen ja vastausten toimivuuden seurauksena myös tulosten syöttö taulukkoon sekä niiden katselu ja analysointi helpottuu. Tuloksissa on otettava huomioon virhemarginaali, joka on aina mahdollinen tutkimuksesta riippumatta.

Uudesta metsälaista oma mielipiteeni on ristiriitainen, nyt kun olen sitä tarkemmin lukeut. Realistista kuitenkin on, että laki tulee tällaisenaan voimaan lähes varmasti. Lakimuutosten vaikutukset näkyvät vasta vuosien päästä. Kaiken kaikkiaan, kun uutta metsälakia vertaa edeltäjäänsä, niin ei siihen loppujen lopuksi niin paljon suuria muutoksia tule. Muutokset ovat monessa kohtaa lähinnä tarkennuksia ja edellisen lain selvennyksiä. Ymmärtääkseni monimuotoisuuden eli nykyisen 10 §:n kohtia ei onnistuttu parantamaan, vaikka se oli selvä tarkoitus. Poimintahakkuun ansiosta suojeltavat elinympäristöt saadaan osaksi hakkuun piiriin, jos niin halutaan ja tämä on mielestäni huono asia. Toisaalta tutkimustuloksia poiminta- ja pienaukkohakkuusta on niukasti, joten niistä on vielä vaikeaa tehdä hyviä metsänhoidon suosituksia.

Uusikin lakiehdotus jättää tiettyä tulkinnanvaraa eri asioihin, vaikka tätä koetettiin parantaa ja selventää. Mieleeni tulee myös kysymys siitä, kuinka jatkuva kasvatus saadaan käytännössä toimimaan. Onko metsänomistajilla ja metsäammattilaisilla samanlainen käsitys esimerkiksi metsänomistajan hakattavana olevasta palstasta? Näkemykset voivat olla erilaisia. Vastuu kaatuu kuitenkin suunnittelijalle, mutta myös konekuskille, joka voi joutua hakkuutyömaalla tarkempaankin seurantaan, sillä metsänomistajilla voi olla selkeät visiot siitä, kuinka metsä hakataan. Jos se ei onnistukaan, niin luultavammin konekuski ja työmaan suunnittelija saavat kuulla kunniansa.

Muuttuva metsänhoitoyhdistyslaki asettaa omat haasteensa ja tavoitteensa metsänhoitoyhdistysten toiminnalle. Veropohjaisen metsänhoitomaksun poistumisen jälkeen, metsänhoitoyhdistysten on vastattava tähän haasteeseen. Tämän tutkimusten tuloksista huomataan, että metsälaki kiinnostaa ainakin isoa osaa metsänomistajia ja he toivovat myös lisätietoa ja koulutusta siihen liittyen. Osa toivoo myös, että Mhy Lakeus tarjoaisi jatkuvaan kasvatukseen liittyviä puunkorjuu- ja metsähoitopalveluita. Mhy Lakeuden kannattaa ottaa huomioon tulevia suunnitelmia tehdessään, että yhden korjuuketjun kouluttaminen poiminta- ja pienaukkohakkuisiin voi olla kannattavaa. Kaikkien palveluiden kehittäminen ja tarjoaminen on huomioitava, sillä tulevaisuudessa metsänhoitoyhdistykset kilpailevat sekä keskenään että muiden metsäpalveluita tarjoavien tahojen kanssa asiakkaista.

On syytä ottaa huomioon eräitä kyselyyn vastanneiden metsänomistajien piirteitä. Kyselyyn vastanneet ovat mahdollisesti aktiivisia myös metsänhoidossa. Ne, jotka ovat metsiensä kanssa aktiivisesti tekemisissä, ovat hyvin suurella todennäköisyydellä tekemisissä myös metsänhoitoyhdistysten kanssa. Heitä on syytä muistaa veropohjaisen metsänhoitomaksun poistumisen jälkeen, että he pysyisivät asiakkaina myös uuden metsänhoitoyhdistyksen voimaantulon jälkeen. Keski-ikä on kyselyn metsänomistajilla korkea niin kuin koko Suomessa, joten tiedottamisen keinoja on mietittävä, että kaikki metsänomistajat saadaan tavoitettua. Kaikki eivät käytä sähköpostia tai sosiaalista mediaa.

Tämä tutkimus olisi mielenkiintoista toistaa jossain muodossa lakien voimaantulon jälkeen, jotta voitaisiin verrata tämän tutkimuksen tuloksia lakimuutoksien voimaantulon jälkeiseen tilanteeseen. Olisi esimerkiksi mielenkiintoista tietää, kuinka moni lopulta kokeilee jatkuvaa kasvatusta.

LÄHTEET

- HE 75/2013. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi metsälain ja rikoslain 48 a luvun 3 §:n muuttamisesta. 2013. Luettu 26.11.2013.
<http://www.eduskunta.fi/triphome/bin/akxhref.sh?{KEY}=HE+75/2013++>
- Horne, P., Leppänen, J. & Rämö, A. 2012. Yksityismetsänomistajien suhtautuminen metsälakiin. Pellervon taloustutkimuksen työraportteja 237. Luettu 26.11.2013.
http://ptt.fi/wp-content/uploads/2013/04/rap237_2108121000.pdf
- Hänninen, H., Karppinen, H. & Leppänen, J., 2011. Suomalainen metsänomistaja 2010. Metsäntutkimuslaitoksen työraportteja 208. Luettu 26.11.2013.
<http://www.metla.fi/julkaisut/workingpapers/2011/mwp208.htm>
- Hänninen, H., Kumela, H. 2011. Metsänomistajien näkemykset metsänkäsittelemien monipuolistamisesta. Metsäntutkimuslaitoksen työraportteja 203. Luettu 26.11.2013.
<http://www.metla.fi/julkaisut/workingpapers/2011/mwp203.htm>
- Linna, M. 2012. Metsälaki muuttuu – selkenevätkö säännökset?. Metsätalous maaliskuu 2/2012, 4-6.
- Kiviniemi, N. 2004. Metsäoikeus. Hämeenlinna. Metsälehti Kustannus.
- Koskinen, J. 2013. Puhe eduskunnassa metsälain lähetekeskustelussa 4.9.2013. Luettu 26.11.2013.
<http://valtioneuvosto.fi/ajankohtaista/puheet/puhe/fi.jsp?oid=393286>
- Maa- ja metsätalousministeriön tiedotteet. 2013. Metsälaki uudistuu. 13.6.2013. Luettu 26.11.2013.
http://www.mmm.fi/fi/index/etusivu/tiedotteet/130613_metsalaki.html
- Maa- ja metsätalousministeriön tiedotteet. 2013. Metsänhoitoyhdistyksistä annetun lain muuttaminen. Luettu 26.11.2013.
http://www.mmm.fi/fi/index/etusivu/metsat/hankkeet_tyoryhmat/metsanhoitoyhdistyslaki.html
- Metsälain muutosehdotuksen (17.8.2012) vaikutusten arviointi. 2012. Metsäntutkimuslaitos, Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio, Suomen ympäristökeskus. 17.8.2012. Luettu 26.11.2013.
http://www.mmm.fi/attachments/metsat/6D4g6z0JC/121220_mlaki_vaik_arviointi_UUSI.pdf
- Metsälaki 12.12.1996/1093. Luettu 26.11.2013.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1996/19961093>
- Metsätilastollinen vuosikirja. 2012. Metsävarat. Metsäntutkimuslaitos. Luettu 26.11.2013.
http://www.metla.fi/metinfo/tilasto/julkaisut/vsk/2012/vsk12_01.pdf

Mäkelä, M. 2013. Metsälain uudistaminen. Maa- ja metsätalousministeriö. Luonnonvaraosasto. Luettu 26.11.2013.

www.metla.fi/tapahtumat/2013/metsataimitarhapaivat/Makela.pdf

Piri, T., Sirén, M. & Valkonen, S. 2010. Poiminta- ja pienaukkohakkuut – vaihtoehtoja avohakkuulle. Metsäkustannus Oy.

Taanila, A. 2013. Akin menetelmäblogi, Otoksen arvonta Excelillä. Luettu 26.11.2013.

<http://tilastoapu.wordpress.com/2012/03/02/otoksen-arvonta-excelilla/>

Valkonen, S., 2013. Metsänhoito ja –kasvatus. Metsälain muutokset käytännössä – ratkaistuja ja avoimia kysymyksiä. Luento. Metsälaki – seminaari. 11.2.2013. Helsingin Tieteiden Sali.

LIITTEET

Liite 1. Kyselyn saatekirje

Lähettäjä:
Metsänhoitoyhdistys Lakeus
 Hyypäntie 9
 61800 Kauhajoki

26.3.2013

Hei!

Olen viimeistä vuotta opiskelemassa metsätalousinsinööriksi Tampereen ammattikorkeakoulussa ja teen opinnäytetyötäni Metsänhoitoyhdistys Lakeudelle liittyen metsälaissa tapahtuviin muutoksiin ja niistä seuraaviin vaikutuksiin.

Teidät on valittu Metsänhoitoyhdistys Lakeuden jäsenien joukosta tähän kyselyyn. Vastaukset käsitellään luottamuksellisesti ja vastaajien nimiä tai tietoja ei tule julki. Tämän kyselyn postimaksut on maksettu eikä tästä aiheudu Teille kuluja.

Vastaamalla tähän kyselyyn, autatte Metsänhoitoyhdistys Lakeutta kehittämään palveluitaan asiakkaidensa tarpeiden mukaan.

Haluaisin vastauksenne postitse Metsänhoitoyhdistys Lakeuden Kauhajoen toimistoon viimeistään **10.4.2013** mennessä.

Jään odottamaan vastaustanne.

Terveisin,

Metsänhoitoyhdistys Lakeus

Jussi Parviainen
 toiminnanjohtaja (Mhy Lakeus)
jussi.parviainen@mhy.fi
 puh. 020 413 61 01

Miika Turkulainen
 metsätalousopiskelija (TAMK)
miika.turkulainen@eng.tamk.fi
 puh. 040 552 36 53

Metsänomistajat
 LAKEUS

Kysely Metsänhoitoyhdistys Lakeuden metsänomistajille metsälain muutoksista

Vastatkaa avokysymyksiin niille varattuihin kohtiin. Vaihtoehtokysymyksissä ympyröikää jokaisessa kohdassa yksi vaihtoehto.

1. Sukupuoli

- a. Mies
- b. Nainen

2. Ikä _____ vuotta

3. Asuinpaikka

- a. Tilalla
- b. Metsätilan sijaintipaikkakunnalla
- c. Toisella paikkakunnalla kuin metsätila

4. Metsänomistajaryhmä

- a. Yksinomistus
- b. Yhdessä aviopuolison kanssa
- c. Verotusyhtymä
- d. Kuolinpesä
- e. Joku muu

5. Omistamienne metsien pinta-ala _____ hehtaaria

6. Onko metsänomistuksenne päätavoite 2 (5)
- a. Puuntuotantoon liittyvät taloudelliset tavoitteet
 - b. Metsän luonnontilaisuuden säilyttäminen
 - c. Luonnon monimuotoisuuden turvaaminen
 - d. Virkistyskäyttö
 - e. Useita tavoitteita
 - f. Ei tavoitteita
 - g. Jokin muu, mikä _____
7. Oletteko tietoinen, että metsälakia ollaan uudistamassa?
- a. Kyllä
 - b. En
8. Tiedättekö, mitä muutoksia uusi metsälakiehdotus sisältää nykyiseen metsälakiin verrattuna?
- a. Kyllä
 - b. En
 - c. Tiedän joistain muutoksista
9. Uudistamiskypsyyden ikä- ja läpimittarajat aiotaan poistaa. Johtaisiko tämä uudistamishakkuiden aikaistamiseen metsissänne?
- a. Kyllä, kaikilla metsikkökuvioilla
 - b. Kyllä, osalla metsikkökuvioista
 - c. Ei
 - d. En osaa sanoa

10. Jatkuvassa kasvatuksessa metsää ei avohakata, joten se on jatkuvasti puuston peittämä ja tämän edellytyksenä on eri-ikäisrakenteinen metsikkö. Jatkuva kasvatusta aiotaan sallia. Tämä mahdollistaa aiempaa paremmin metsän uudistamisen ilman avohakkuita. Aiotteko jatkossa hoitaa metsiänne jatkuvan kasvatuksen mallin mukaisesti?

- a. Kyllä, kaikilla metsäkuvioilla
- b. Kyllä, osalla metsikkökuvioista
- c. En
- d. En osaa sanoa

11. Olisitteko valmis tinkimään puukaupoista saatavista puunmyyntituloista käyttämällä jatkuvan kasvatuksen menetelmää avohakkuuseen perustuvaan yksijaksoisen metsänkasvatusmenetelmän sijaan?

- a. Kyllä, kuinka paljon _____ %
- b. En
- c. En osaa sanoa

12. Metsissäni on jo tehty jatkuvan kasvatuksen mallin mukaisia hakkuita.

- a. Kyllä
- b. Ei
- c. En osaa sanoa

13. Haluaisitteko metsänhoitoyhdistyksenne tarjoavan Teille jatkuvaan kasvatukseen erikoistuneita metsänhoito- ja puunkorjuupalveluita?

- a. Kyllä
- b. En
- c. En osaa sanoa

14. Metsälain uudistuksessa ollaan sallimassa aiempaa vapaammin uudistettava puulajin valinta. Olisiko Teillä kiinnostusta käyttää tätä mahdollisuutta hyväksi?

- a. Kyllä
- b. Ei
- c. En osaa sanoa

15. Uudistamisvelvoite aiotaan poistaa vähätuottoisilta turvemailta. Jos käsittelette uudistushakkuin tällaisia kohteita metsätiloillanne, millaisia toimenpiteitä aiotte niille jatkossa tehdä?

- a. Aion uudistaa kuviot jatkossakin
- b. Jätän ne hoitamattomaksi
- c. Teen hakkuun jälkeen luonnontilaa palauttavia toimenpiteitä esim. ojien tukkimista
- d. En osaa sanoa
- e. Ei ole metsikkökuvioita tällaisilla alueilla

16. Luontaisen uudistamisen taimikon syntymisen aikarajoja ja vaatimuksia ollaan muuttamassa. Lisäisikö tämä halukkuuttanne käyttää luontaista uudistamista aiempaa enemmän?

- a. Kyllä lisäisi
- b. Ei vaikutusta
- c. En osaa sanoa

17. Kokonaisuutena uuden metsälain olisi tarkoitus antaa aiempaa vapaammat päätösmahdollisuudet metsänomistajalle metsiinsä liittyvissä asioissa. Onko tämä mielestänne

a. Hyvä asia, miksi

b. Huono asia, miksi

c. En osaa sanoa

18. Haluaisitteko lisätietoja (neuvontaa/koulutusta) metsälakiin liittyvistä muutoksista?

a. Kyllä, mistä asiasta

b. En

19. Voitte antaa vapaata palautetta liittyen esimerkiksi tähän kyselyyn tai oman metsänhoitoyhdistyksenne toimintaan.

Kiitoksia vastauksistanne!

Metsänomistajat
LAKEUS

